

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Ο Δ Η Γ Ι Ε Σ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΤΗΣ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ ΤΗΣ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΤΗΣ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διδασκαλία της ελληνικής στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης βασίστηκε για πολλά χρόνια στην εσφαλμένη αντίληψη ότι η ελληνική γλώσσα δε χρειαζόταν ή, ίσως, δεν έπρεπε να διδάσκεται με τρόπο διαφορετικό από αυτόν που διδάσκεται σε όλα τα άλλα σχολεία της χώρας. Με άλλα λόγια, η ελληνική διδασκόταν σαν να ήταν η *μητρική γλώσσα* των μουσουλμανοπαίδων.

Πράγματι, πριν από τη συστηματική παρέμβαση του «Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων» (1997-2000), οι δάσκαλοι/δασκάλες¹ των μειονοτικών σχολείων ήταν αναγκασμένοι να χρησιμοποιούν τα βιβλία που έφεραν τον γενικό τίτλο «Η γλώσσα μου». Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό αυτών των βιβλίων είναι ότι *προϋποθέτουν* γνώση της ελληνικής, τη γνώση ακριβώς που έχουν οι μαθητές/μαθήτριες² φυσικοί ομιλητές όταν έρχονται στο σχολείο. Είναι εντελώς ακατάλληλα τα βιβλία αυτά για τη διδασκαλία της ελληνικής ως *δεύτερης* ή *ξένης* γλώσσας, είναι δηλαδή ακατάλληλα για τη διδασκαλία της ελληνικής σε *αλλόγλωσσους*.

Οι δάσκαλοι της μειονοτικής εκπαίδευσης που κλήθηκαν αβοήθητοι να διδάξουν με τα βιβλία αυτά την ελληνική γλώσσα βρίσκονταν γρήγορα αντιμέτωποι με προβλήματα που έμοιαζαν αζεπέραστα. Οι μαθητές των μειονοτικών σχολείων αντιμετώπιζαν με δέος, αμηχανία ή και εχθρότητα την ελληνική γλώσσα και τα βιβλία με τα οποία γινόταν η διδασκαλία της. Δύσκολα κατόρθωναν οι δάσκαλοι να σπάσουν τα τείχη της σιωπής, της αποξένωσης και της ανασφάλειας πίσω από το οποία συσπειρώνονταν οι μαθητές, ειδικά στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των δασκάλων, τα παιδιά δε μάθαιναν ελληνικά, «κόμπιαζαν» όταν μιλούσαν, το λεξιλόγιό τους παρέμενε φτωχό, μετά από δεκάδες ώρες διδασκαλίας εξακολουθούσαν να κάνουν τα ίδια λάθη, έγραφαν με αδόκιμο τρόπο κάνοντας χρήση ενός εξαιρετικά περιορισμένου γραπτού κώδικα και, συχνά, διάβαζαν χωρίς να καταλαβαίνουν. Η γνώση της ελληνικής παρέμενε ανεπαρκής, ακόμα και για τις στοιχειώδεις ανάγκες επικοινωνίας μέσα στην τάξη.

1 Στο εξής «ο δάσκαλος».

2 Στο εξής «ο μαθητής».

Το νέο εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής, το οποίο παρουσιάζουμε εδώ, δοκιμάστηκε από 130 περίπου εθελοντές δασκάλους κατά τη διάρκεια των σχολικών ετών 1998-1999 και 1999-2000. Τα αποτελέσματα της γλωσσικής διδασκαλίας με βάση το νέο αυτό εκπαιδευτικό υλικό ήταν παραπάνω από ενθαρρυντικά. Τα νέα βιβλία καλύπτουν, πιστεύουμε, τις ανάγκες των μαθητών και διευκολύνουν σημαντικά την επικοινωνία τους με τους δασκάλους. Η ανταπόκριση των μαθητών ήταν θερμή και δε θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι οι μαθητές αγάπησαν τα καινούρια τους βιβλία. Οι σχετικές μελέτες αξιολόγησης έδειξαν ότι με τα βιβλία αυτά η ελληνομάθεια των παιδιών βελτιώθηκε σημαντικά.

Στην παρούσα Εισαγωγή αναφέρουμε συνοπτικά τις βασικές αρχές που διέπουν το νέο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο, από τη σχολική χρονιά 2000-2001, χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις τάξεις όλων των μειονοτικών σχολείων της Θράκης. Θεωρούμε απαραίτητο να κατανοήσουν οι δάσκαλοι τις ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες ανταποκρίθηκε το υλικό αυτό καθώς και την εκπαιδευτική μεθοδολογία που προϋποθέτει. Είναι απαραίτητο να αποκτήσουν μια σφαιρική αντίληψη των συνθηκών διδασκαλίας στα μειονοτικά σχολεία, προκειμένου να αξιοποιήσουν εποικοδομητικά τις οδηγίες για τη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού.

Ας δούμε τι περιλαμβάνει.

Το εκπαιδευτικό υλικό

Τα βιβλία και το συμπληρωματικό εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα μειονοτικά σχολεία είναι, κατά τάξη, τα ακόλουθα:

A' τάξη:

1. «Πατημασιές» (1ο βιβλίο) + συμπληρωματικό υλικό (καρτέλες, τόμπολα)
2. «Πού είναι ο Φασαρίας;» (2ο βιβλίο) + συμπληρωματικό υλικό (καρτέλες, κασέτα)
3. «Πάμε στην αγορά» (3ο βιβλίο) + συμπληρωματικό υλικό (καρτέλες, κασέτα)
4. «Καλό ταξίδι» (4ο βιβλίο)
5. Εξωσχολικά βιβλία («Τα χρώματα του Έλμερ», «Ο πρώτος περίπατος του Σποτ», «Χρωματιστές ιστορίες», «Ο υπναράς», «Πού είναι ο Σποτ;», «Αυτό το σπίτι τίνος είναι;», «Ο ωραίος Δαρείος», «Η Μάρω πάει για ψώνια», «Ο κόμπος της Νέλλης», «Οι μέρες με τον γίγαντα»)
6. «Οδηγίες για τον δάσκαλο (A' τάξη)»

B' τάξη:

1. «Μια μέρα στο δάσος» (1ο βιβλίο)
2. 1ο Τετράδιο ασκήσεων
3. «Ο Θωμάς φεύγει» (2ο βιβλίο)
4. «Μια μέρα στη θάλασσα» (3ο βιβλίο)
5. 2ο Τετράδιο ασκήσεων
6. Συμπληρωματικό υλικό (κασέτα, επιτραπέζιο παιχνίδι)
7. Εξωσχολικά βιβλία («Τα ζώα του κήπου», «Το δέντρο», «Ο Σποτ στο δάσος», «Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ»)
8. «Οδηγίες για τον δάσκαλο (B' τάξη)»

Γ' τάξη:

1. «Ο κρυμμένος θησαυρός» (βιβλίο 1α)
2. «Τζεσούρ και Τζαρτζούρ» (βιβλίο 1β)
3. 1ο Τετράδιο ασκήσεων
4. «Μια φορά κι έναν καιρό» (βιβλία 2α, 2β, 2γ)
5. 2ο Τετράδιο ασκήσεων
6. Εξωσχολικά βιβλία («Ο λύκος ξαναγύρισε», «Το μυστήριο με τα μπλε βέλη», «Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι», «Μικρό ελληνικό λεξικό»)
7. «Οδηγίες για τον δάσκαλο (Γ' τάξη)»

Δ' τάξη:

1. «Συννεφο-ιστορίες» (1ο βιβλίο)
2. 1ο Τετράδιο ασκήσεων
3. «Χιονο-ιστορίες» (2ο βιβλίο)
4. 2ο Τετράδιο ασκήσεων
5. «Ηλιο-ιστορίες» (3ο βιβλίο)

6. 3ο Τετράδιο ασκήσεων
7. Εξωσχολικά βιβλία («Ιστορίες με τους 12 μήνες», «Ο μικρός Νικόλας»)
8. «Οδηγίες για τον δάσκαλο (Δ΄ τάξη)»

Ε΄ τάξη:

1. «Περίπατοι με τις λέξεις», βιβλίο 1ο
2. 1ο Τετράδιο ασκήσεων
3. «Περίπατοι με τις λέξεις», βιβλίο 2ο
4. 2ο Τετράδιο ασκήσεων
5. «Περίπατοι με τις λέξεις», βιβλίο 3ο
6. 3ο Τετράδιο ασκήσεων
7. Αυθεντικά κείμενα από διάφορα είδη λόγου, που περιέχονται στα γλωσσικά εγχειρίδια του Προγράμματος, καθώς και κείμενα από τα βιβλία για τη διδασκαλία των υπόλοιπων μαθημάτων (ιστορία, γεωγραφία κτλ.) και από τα αντίστοιχα εξωσχολικά βιβλία που έχουν διατεθεί στις βιβλιοθήκες των σχολείων
8. «Οδηγίες για το δάσκαλο (Ε΄ τάξη)»

Στ΄ τάξη:

1. «Ταξίδια... με λόγια», βιβλίο 1ο
2. 1ο Τετράδιο ασκήσεων
3. « Ταξίδια... με λόγια », βιβλίο 2ο
4. 2ο Τετράδιο ασκήσεων
5. « Ταξίδια... με λόγια », βιβλίο 3ο
6. 3ο Τετράδιο ασκήσεων
7. Αυθεντικά κείμενα από διάφορα είδη λόγου, που περιέχονται στα γλωσσικά εγχειρίδια του Προγράμματος, καθώς και κείμενα από τα βιβλία για τη διδασκαλία των υπόλοιπων μαθημάτων (ιστορία, γεωγραφία κτλ.) και από τα αντίστοιχα εξωσχολικά βιβλία που έχουν διατεθεί στις βιβλιοθήκες των σχολείων
8. «Οδηγίες για τον δάσκαλο (Στ΄ τάξη)»

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω κατάλογο, σε κάθε τάξη χρησιμοποιούνται 3-5 βασικά βιβλία για τη διδασκαλία της ελληνικής. Τα βιβλία αυτά συνοδεύονται από 2-3 τετράδια ασκήσεων ανά τάξη. Αντί για ανθολόγια κειμένων, προτείνονται κατάλληλα εξωσχολικά βιβλία, με τα οποία έχουν ήδη εξοπλιστεί οι σχολικές βιβλιοθήκες των περισσότερων μειονοτικών σχολείων. Στον δάσκαλο παρέχονται αναλυτικές οδηγίες.

Ας σημειωθεί, επίσης, ότι σε πολλά σχολεία έχουν διατεθεί υπολογιστές και χρησιμοποιείται ειδικό εκπαιδευτικό λογισμικό για την Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξη.

Συνθήκες για τη διδασκαλία της ελληνικής

Το πλούσιο αυτό εκπαιδευτικό υλικό ανταποκρίνεται στις ειδικές συνθήκες διδασκαλίας της ελληνικής που επικρατούν στα μειονοτικά σχολεία.

Οι συνθήκες αυτές είναι οι εξής:

A. Δίγλωσση εκπαίδευση

Το πρόγραμμα των μειονοτικών σχολείων είναι δίγλωσσο. Γλώσσες και αντικείμενο της διδασκαλίας είναι η ελληνική και η τουρκική. Η ελληνική είναι επίσης όργανο για τη διδασκαλία και άλλων μαθημάτων: Ιστορίας, Γεωγραφίας, Μελέτης Περιβάλλοντος, Κοινωνικής-Πολιτικής Αγωγής. Τα υπόλοιπα μαθήματα του δημοτικού σχολείου διδάσκονται στα τουρκικά. Ο σχολικός χρόνος κατανέμεται εξίσου στις δύο γλώσσες (περίπου από 3 ώρες κάθε μέρα).

B. Αλλόγλωσσος πληθυσμός

Η μητρική γλώσσα των περισσότερων μαθητών είναι η τουρκική. Η πομακική ή η ρομανί είναι επίσης μητρική γλώσσα αρκετών μαθητών. Οπωσδήποτε, τα ελληνικά δεν είναι η μητρική τους γλώσσα. Ο αλλόγλωσσος αυτός μαθητικός πληθυσμός παρουσιάζει επίσης σημαντικές πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, που πρέπει να γίνουν σεβαστές.

Γ. Περιορισμένη επαφή με τα ελληνικά

Οι πομακόφωνοι και ρομανόφωνοι μαθητές ενδέχεται να έχουν αποκτήσει από το περιβάλλον τους κάποια γνώση της τουρκικής όταν έρχονται στο μειονοτικό σχολείο. Ωστόσο, η επαφή των παιδιών με τα ελληνικά πριν από το σχολείο είναι περιορισμένη, μερικές φορές (όπως συμβαίνει κυρίως στα χωριά) ανύπαρκτη. Ακόμα όμως κι αν θεωρήσουμε ότι οι μαθητές έχουν κάποια παθητική γνώση της ελληνικής, από την άποψη του σχεδιασμού του γλωσσικού μαθήματος η γνώση αυτή μπορεί να θεωρείται αμελητέα.

Δ. Έλλειψη προσχολικής αγωγής

Σε νηπιαγωγεία έχουν πρόσβαση ελάχιστοι μαθητές· η συντριπτική πλειονότητα των μαθητών στερείται προσχολικής αγωγής.

Ε. Η ελληνική ως αντικείμενο και μέσο διδασκαλίας

Στο σχολείο η ελληνική διδάσκεται χωρίς γλώσσα στήριξης, δεν επιτρέπεται δηλαδή, ή δε συνηθίζεται, να χρησιμοποιείται άλλη γλώσσα –η τουρκική– για την εξήγηση της ελληνικής. Με άλλα λόγια, η ελληνική είναι και αντικείμενο και μέσο διδασκαλίας.

Στ. Ανισότητα στη γλωσσική μάθηση

Διαπιστώνεται σημαντική διαφορά στον ρυθμό και στον βαθμό κατάκτησης της ελληνικής μεταξύ παιδιών της πόλης και παιδιών του χωριού· σε γενικές γραμμές, τα παιδιά της πόλης κατακτούν γρηγορότερα και ευκολότερα τα ελληνικά σε σχέση με τα παιδιά του χωριού.

Z. Ολιγοθέσια σχολεία

Τα περισσότερα μειονοτικά σχολεία είναι ολιγοθέσια.

H. Πλειονοτική μέση εκπαίδευση

Υπάρχει ανάγκη κατάρτισης των μαθητών ώστε να μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους, εφόσον το επιθυμούν, στην πλειονοτική μέση εκπαίδευση. Με άλλα λόγια, παρ' όλο που στόχος της δημοτικής μειονοτικής εκπαίδευσης μπορεί να θεωρείται η ισορροπημένη ανάπτυξη και καλλιέργεια της διγλωσσίας (τουρκικά-ελληνικά), οι απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου πρέπει να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μονόγλωσσα ελληνόφωνα σχολεία.

Οι βασικές αρχές της γλωσσικής διδασκαλίας

Από τις παραπάνω «προκείμενες» έπονται ορισμένα «πορίσματα» ή «αιτήματα» στα οποία ανταποκρίνεται το εκπαιδευτικό υλικό:

A. Η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα

Τα νέα εγχειρίδια διδάσκουν την ελληνική ως *δεύτερη* γλώσσα και ακολουθούν σύγχρονη διδακτική μεθοδολογία. Το βασικό γνώρισμα των νέων αυτών βιβλίων είναι ότι δεν προϋποθέτουν γνώση της ελληνικής γλώσσας και αναλαμβάνουν να εξηγήσουν τους κανόνες της ελληνικής που συνήθως οι δάσκαλοι θεωρούν δεδομένους όταν διδάσκουν σε ελληνόφωνους: λόγου χάριν, σε κανένα ελληνόφωνο σχολείο δε θα εξηγήσει ο δάσκαλος τη συμφωνία άρθρου-ονόματος – απλώς θα την προϋποθέσει.

B. Διαπολιτισμική προσέγγιση

Τα νέα βιβλία έχουν αναγνωρίσιμα διαπολιτισμικά χαρακτηριστικά, που τα κάνουν προσιτά στους μουσουλμανόπαιδες. Πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι τα βιβλία δε δίνουν έμφαση στην πολιτισμική ιδιαιτερότητα του μουσουλμανικού πληθυσμού της περιοχής, όπως άλλωστε δε δίνουν έμφαση στην πολιτισμική ιδιαιτερότητα του ελληνόφωνου πληθυσμού. Ως έναν βαθμό, όπως είναι φυσικό, μαζί με την ελληνική γλώσσα διδάσκεται και ο πολιτισμός της. Αυτό όμως δε γίνεται σε βάρος της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών. Η μέριμνά μας ήταν να αναγνωρίζονται και να γίνονται σεβαστές όλες οι πολιτισμικές ταυτότητες της περιοχής. Το εκπαιδευτικό υλικό λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής της μειονότητας, καθώς και τη συναφή πολιτισμική της ιδιαιτερότητα.

Γ. Επικοινωνιακή πρακτική

Εφόσον η επαφή με τα ελληνικά περνάει κατεξοχήν μέσα από τη σχολική εκπαίδευση, και με δεδομένη την έλλειψη προσχολικής αγωγής, τα εγχειρίδια εκμάθησης της ελληνικής πρέπει να είναι ιδιαίτερα φιλικά, ελκυστικά, παιγνιώδη. Ιδιαίτερα τα βιβλία των μικρών τάξεων πρέπει να αναπληρώνουν την έλλειψη προσχολικής αγωγής. Με τα βιβλία αυτά η ελληνική μπορεί να αποβάλει το στίγμα της «εχθρικής» ή της «δύσκολης» γλώσσας που τυχόν φέρει. Κατά συνέπεια, πρέπει να είναι συνεχής η έμφαση στην επικοινωνιακή πρακτική.

Δ. Παραστατικότητα

Εφόσον δε χρησιμοποιείται γλώσσα στήριξης, είναι απαραίτητο το υλικό για την εκμάθηση της ελληνικής να συνοδεύεται από πλούσια εικονογράφηση και να αξιοποιεί το κοινό λεξιλόγιο ελληνικής και τουρκικής (η τουρκική είναι όχι μόνο η πιο διαδεδομένη γλώσσα στην περιοχή, αλλά και μία από τις δύο «επίσημες» γλώσσες της μειονοτικής εκπαίδευσης), καθώς επίσης και το κοινό λεξιλόγιο ελληνικής και πομακικής. Φωτογραφίες και εικόνες του περιβάλλοντος χώρου, καθώς και αυθεντικά κείμενα (πινακίδες, ανακοινώσεις, διαφημίσεις, άρθρα και ειδήσεις του τοπικού τύπου κτλ.) υποβοηθούν σημαντικά την κατανόηση και παραγωγή λόγου. Στις δύο πρώτες τάξεις θεμελιώδης στόχος είναι να κατακτηθεί με γρήγορο ρυθμό το βασικό λεξιλόγιο.

Ε. Αντιστάθμισμα στη σχολική διμορφία

Εφόσον ορισμένα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, όπως τα μαθηματικά και η φυσική, γίνονται αποκλειστικά στην τουρκική γλώσσα, τα γλωσσικά εγχειρίδια της ελληνικής πρέπει να περιλαμβάνουν το βασικό λεξιλόγιο (τουλάχιστον) αυτών των μαθημάτων. Με άλλα λόγια, η διδασκαλία της ελληνικής πρέπει να αντισταθμίσει το γεγονός ότι διαφορετικές γλώσσες χρησιμοποιούνται εντός του σχολείου για διαφορετικά αντικείμενα και λειτουργίες. Επιπλέον, για να μπορεί η ελληνική να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων (Γεωγραφίας, Ιστορίας κτλ.) είναι απαραίτητο να στηρίζουν τα βιβλία της γλώσσας, τουλάχιστον λεξιλογικά, τα υπόλοιπα εκτός γλώσσας βιβλία του ελληνόφωνου προγράμματος. (Η Μελέτη του Περιβάλλοντος έχει ενταχθεί εν μέρει στο υλικό για τη γλωσσική διδασκαλία και εν μέρει στο υλικό για τα υπόλοιπα μαθήματα του ελληνόφωνου προγράμματος.)

Στ. Προσαρμοστικότητα

Εφόσον κάθε ηλικιακή ομάδα έχει διαφορετική γνώση της ελληνικής και εφόσον η γνώση αλλά και ο ρυθμός κατάκτησης της γλώσσας ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή και το «κοινωνικό προφίλ» των μαθητών, το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να είναι εύκαμπτο, προσαρμόσιμο, «αρθρωτό», με κείμενα και ασκήσεις ποικίλων βαθμών δυσκολίας. Η παρέμβαση του δασκάλου για τις απαραίτητες προσαρμογές στο εκάστοτε μαθητικό κοινό είναι καθοριστική.

Ζ. Βοηθήματα για τη συνδιδασκαλία

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των ολιγοθέσιων σχολείων, μια χρήσιμη λύση προσφέρουν τα «τετράδια ασκήσεων», επαναληπτικών και εμπεδωτικών του σχολικού βιβλίου, κατάλληλα για σιωπηρή εργασία κατά τη διάρκεια της συνδιδασκαλίας, καθώς και για υποστηρικτική εργασία στα πολυθέσια σχολεία.

Η. Η προοπτική της μέσης εκπαίδευσης

Τα βιβλία των μεγαλύτερων τάξεων πρέπει να προετοιμάζουν τους μαθητές στην προοπτική συνέχισης των σπουδών τους στη μέση εκπαίδευση. Μεταξύ άλλων, υπάρχει ανάγκη για σταδιακή εισαγωγή της «γραμματικής μεταγλώσσας», αφού αυτή, καλώς ή κακώς, κυριαρχεί στα γλωσσικά μαθήματα του γυμνασίου και του λυκείου. Η εισαγωγή γραμματικής μεταγλώσσας γίνεται σταδιακά από την Γ΄ μέχρι και την Στ΄ τάξη.

Γενικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού

Με βάση τα παραπάνω, το εκπαιδευτικό υλικό στη διάθεση των δασκάλων μπορεί να χαρακτηριστεί: α) πολυδύναμο, β) αρθρωτό και γ) μεταβατικό.

Το εκπαιδευτικό υλικό είναι πολυδύναμο, αφού, όπως είδαμε, αποτελείται από πολλά διαφορετικά είδη κειμένων και δίνει αφορμή για ποικίλες επικοινωνιακές δραστηριότητες.

Επιπλέον, το εκπαιδευτικό υλικό είναι αρθρωτό. Ο δάσκαλος μπορεί να κάνει επιλογές και να προσαρμόσει το υλικό αυτό στο επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών του. Τα κείμενα, οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις κάθε βιβλίου επιδέχονται διαφορετικού τύπου επεξεργασία, με ανάλογο βαθμό δυσκολίας (υποδεικνύεται στις οδηγίες για τον δάσκαλο). Για τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του Προγράμματος, και ιδιαίτερα για τις μεγάλες τάξεις, είναι φυσικό να διδάσκονται ορισμένα βιβλία σε χαμηλότερη από την προβλεπόμενη τάξη ή να διδάσκεται μέρος μόνο και όχι το σύνολο της διδακτέας ύλης. Ο αρθρωτός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού υλικού ανταποκρίνεται στη διαπιστωμένη διαφορά στη γλωσσομάθεια που έχει παρατηρηθεί μεταξύ παιδιών της πόλης και παιδιών του χωριού. Πρέπει να τονιστεί, επίσης, ότι και τα υπόλοιπα βιβλία του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, που αφορούν τα μη γλωσσικά μαθήματα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ενισχύσουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Τέλος, το εκπαιδευτικό υλικό, ως προς τα πρότυπα και τις μεθόδους που ακολουθεί, είναι μεταβατικό. Στις τρεις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου η εκπαιδευτική διαδικασία έχει ελαφρώς διαφορετικό προσανατολισμό απ' ό,τι στις τρεις τελευταίες. Στις πρώτες τάξεις επιδιώκεται να αποβάλει η ελληνική το στίγμα της δύσκολης ή εχθρικής γλώσσας, γίνεται προσπάθεια να αναπληρωθεί η έλλειψη προσχολικής αγωγής και να εδραιωθούν οι βασικές δεξιότητες των μαθητών, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο. Με την ταχύρυθμη κατάκτηση ενός βασικού λεξιλογίου θέλουμε να εδραιώσουμε στους μαθητές την πεποίθηση ότι «μπορούν να τα καταφέρουν». Στη συνέχεια, στις μεγαλύτερες τάξεις, η διδασκαλία αρχίζει σταδιακά να προσανατολίζεται προς τις ανάγκες του γυμνασίου. Κρίσιμη για τη μετάβαση από το ένα πρότυπο διδασκαλίας στο άλλο θεωρείται η Γ' τάξη, οπότε και αρχίζει η διδασκαλία των υπόλοιπων μαθημάτων του ελληνόφωνου προγράμματος, καθώς και η χρήση του λογισμικού.

Ειδικότερα, στα βιβλία των τριών πρώτων τάξεων (Α', Β', Γ') αναπτύσσονται αφηγηματικά επεισόδια με ήρωες παιδιά από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες. Τα αφηγηματικά επεισόδια δίνουν την ευκαιρία για εξοικείωση με το βασικό λεξιλόγιο και με βασικές δομές της νέας ελληνικής. Ενεργοποιείται το ενδιαφέρον των παιδιών και παρέχονται κίνητρα για κατανόηση, παραγωγή λόγου και άσκηση στην ανάγνωση και γραφή.

Τα βιβλία των τριών τελευταίων τάξεων (Δ', Ε', Στ') χωρίζονται σε θεματικές ενότητες (π.χ. «Ο φίλος μου το βιβλίο», «Παιχνίδια απ' όλο τον κόσμο», «Τεχνολογία και επικοινωνία»), όπου αξιοποιούνται διάφορα είδη κειμένων (άρθρα από εφημερίδες, διαφημίσεις, κόμικ κ.ά.). Τα κείμενα συνοδεύονται από ασκήσεις κατανόησης και παραγωγής προφορι-

κού και γραπτού λόγου, καθώς και ασκήσεις γραμματικής, τόσο δομικού-λειτουργικού όσο και επικοινωνιακού τύπου· τα κείμενα συνοδεύουν επίσης γλωσσικά παιχνίδια, κυρίως για εμπέδωση του λεξιλογίου και της ορθογραφίας. Το κεντρικό θέμα κάθε ενότητας υποβοηθεί σημαντικά την επεξεργασία και την παραγωγή λόγου και τη σύνδεση με επιλεγμένα γραμματικά φαινόμενα. Η γραμματική μεταγλώσσα εισάγεται επιλεκτικά, όπου κρίνεται σκόπιμο και χρήσιμο, από την Γ΄ τάξη. Παρέχονται μόνο τα εντελώς απαραίτητα κλιτικά υποδείγματα, με προσπάθεια σύνδεσης μορφής και λειτουργίας.

Η κατανομή της γραμματικής ύλης

Είναι προφανές από τα παραπάνω ότι αναθεωρείται η διδακτέα ύλη του Αναλυτικού Προγράμματος, με βάση την ιδιαιτερότητα του μαθητικού πληθυσμού και την ανάγκη διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Έτσι, για παράδειγμα, ασκήσεις συμφωνίας γένους-αριθμού-πτώσης απαντώνται σε όλα τα βιβλία, μέχρι και την Στ΄ τάξη, εφόσον ιδιαίτερα οι τουρκόφωνοι μαθητές συναντούν δυσκολίες στον τομέα αυτό. Η κατανομή της βασικής γραμματικής ύλης (μορφολογία-σύνταξη) για τις τάξεις Γ΄-Στ΄ έχει ως ακολούθως:

ΣΥΝΤΑΞΗ

Γ' τάξη	Δ' τάξη	Ε' τάξη	Στ' τάξη
ονομαστική – Υ	→	→	→
αιτιατική – Α	→ όροι Υ – Α γενική: δήλωση χρόνου ηλικίας, κτητική, προέ- λευσης, τόπου κτλ.	→ → →	→ → →
συμφωνία Υ – Κ, Υ – Ρ	→ ανασύνθεση ΥΡΑ/ΥΡΚ /ΥΡΑΑ ανάλυση – σύνθεση προτάσεων μετατροπές εν. – πληθ., ενεργ. – παθ. φωνή	→ → → →	→ → → →
αιτιατική με προθέσεις	→ προθετικές φράσεις επιρρηματικές φράσεις	→ →	→ →
αιτιατική χρόνου	→	→	→
συμφωνία επιθ. – ουσ.	→	→	→
άρνηση	→ ερώτηση, παράκληση, ευχή, διαταγή	→ → μετατροπή ευθύς – πλάγιος, ΟΣ – ΡΣ	→ →
ΜΤΒ – ΑΜΤΒ	→	→	→
δίπτωτα ρ. (αιτ. + γεν.)	→	→	→
εισαγωγή σε παράταξη – υπόταξη (βασικοί σύνδεσμοι)	διάκριση ανεξάρτητων – εξαρτημένων προτ. σύνδεση με και, αλλά, ή, είτε...είτε, ούτε...ούτε λοιπόν, δηλαδή, μη, μήπως, ίσως, παρά (σύγκριση) χρονικούς συνδ. (όταν, ενώ, καθώς, πριν, μόλις), αιτιολογικούς, ειδικούς (ότι, πως, που) υποθετικούς (αν+ ενεστ. / αόρ. υποτ. → προστ. / συνοπτ. μέλλοντας), τελικούς (να, για να), βουλ. να απρόσωπες εκφρ. με να	→ υποθετικές αν + πρτ. → θα + πρτ. αναφορικές (αυτός που, εκείνος που...)	→ →

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

Γ΄ τάξη	Δ΄ τάξη	Ε΄ τάξη	Στ΄ τάξη
Ρήματα: σε -άω, -άς και -ώ, -είς ρήματα α΄ συζυγίας	→ παραγωγ. καταλήξεις -ώνω, -αίνω, -ίζω, -ιάζω, -εύω μτχ.-οντας, -ώντας, -μένος διάκριση προσώπων μετατροπή εν. – πληθ. συμφωνία προσ. – αριθμού	→ →	→ →
έχω, είμαι	→		
συχνόχρηστα ανώμαλα, π.χ. πάω, τρώω	→	→	→
ενεστώτας συνοπτικός μέλλοντας αόριστος	→ διάκριση ενεστώτα –συνοπτ. μέλλοντα – αορίστου ενεργ. και παθ. φωνής μετατροπές χρονικής βαθμίδας παρατατικός εισαγωγή στην υποτακτική ενεστ., αορίστου	→ → διάκριση πρτ. – αορ. → διάκριση ενεστ. – αορ. υποτ. και προστ. διάκριση εξακολουθ. – συνοπτ. μέλλοντα	→ → παρακείμενος υπερσυντέλικος συντελεσμ. μέλλοντας θα + παρατατικός
παθητική φωνή (συχνόχρηστα -ομαι, -ιέμαι, -άμαι)	→ διάκριση ενεργ. – παθ. φωνής μετατροπές ενεργ. → παθ. φωνή (και αντί- στροφα)	→ →	→ →

Γ' τάξη	Δ' τάξη	Ε' τάξη	Στ' τάξη
Άρθρα: οριστικό, αόριστο, απουσία άρθρου	→	→	→
Ουσιαστικά: ΟΝ. ΑΙΤ. ΓΕΝ. σταθερού τόνου ισοσύλλαβα -ας, -ης, -ος / -α, -η / -ο, -ι ανισοσύλλαβα -άς, -ης, -ές, -ούς / -ά, -ού / -μα	→ ΓΕΝ. μη σταθερού τόνου υποκοριστικά: -άκι, -ούλης, -ούλα, -άκης, -ίτσα κτλ.	→ → ουδ. σε -ος (λάθος) θηλ. σε -ος (οδός) -η, πληθ. -εις (πόλη) →	→ → → →
Επίθετα: -ος, -η, -ο / -ος, -α, -ο / -ός, -ιά, -ό πολύς, πολλή, πολύ	→ -ύς / -ής, -ης, -α, -ικο συγκρ. βαθμός	→ → -ής, -ής, -ές → υπερθετικός	→ → → →
Αντωνυμίες: προσωπικές, κτητικές, δεικτικές ερωτημ. (τι, ποιος, πόσος), αόριστες (ένας, μερικοί, άλλος, κάθε)	→ δικός μου τίνος, ποιου/ποιανού μόνος μου κάποιος, κανένας, αρκετοί, κάτι, τίποτε που, αυτός που...	→ →	→ →
Επιρρήματα: σε -α	→ σε -ιά (< -ύς), -ικα (< -ης) συγκρ. βαθμός	→ → ορισμένα σε -ως	→ → →

**ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ 1ου ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΤΗΣ Ε΄ ΤΑΞΗΣ**

«ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ»

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
<i>Ξέρεις πού μένεις;</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν τα παιδιά στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν να συμπληρώνουν αυθεντικά έντυπα, να γράφουν αγγελίες και «γράμματα». 3. Να μάθουν την κλίση των αρσενικών ανισοσύλλαβων ουσιαστικών σε <i>-ης</i>. 4. Να μάθουν να χρησιμοποιούν το μέλλοντα και να αντιληφθούν τη διαφορά μέλλοντα-αορίστου. 	<ul style="list-style-type: none"> • άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά, μικρές αγγελίες, λογοτεχνικό κείμενο, διαφήμιση κτλ. • <i>Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων</i> (Δράση 5 – Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • <i>Στο παζάρι</i> (Δράση 3 – Εκπαιδευτικό υλικό)
<i>Οι φίλοι μας τα ζώα</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν τα παιδιά στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν να χρησιμοποιούν τον αόριστο της οριστικής της ενεργητικής φωνής. 3. Να κατανοήσουν τη διαφορά ενεστώτα και αορίστου. 4. Να μάθουν να χρησιμοποιούν τα τοπικά επιρρήματα. 	<ul style="list-style-type: none"> • λογοτεχνικό κείμενο, μικρές αγγελίες από εφημερίδες και περιοδικά, διαφημίσεις, έντυπα από κτηνιατρεία ή μαγαζιά που πουλούν κατοικίδια ζώα κτλ. • <i>Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων</i> (Δράση 5 – Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα)

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
<i>Ο φίλος μου το βιβλίο</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν τα παιδιά στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν να ξεχωρίζουν τις καταλήξεις του σιγματικού αορίστου (-σα, -ζα, -ψα). 3. Να σχηματίζουν τα τρία γένη των επιθέτων και να τα ταξινομούν ανάλογα με την κατάληξή τους (-ός, -ή, -ό και -ος, -η, -ο). 4. Να μάθουν το ασύνδετο σχήμα και τη χρήση του κόμματος σ' αυτό. 	<ul style="list-style-type: none"> • λογοτεχνικό κείμενο, άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά (βιβλιοπαρουσιάσεις), διαφημίσεις, εξώφυλλα βιβλίων, παραμύθια, φυλλάδιο από έκθεση βιβλίου • <i>Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις Β' έως ΣΤ' δημοτικού των μειονοτικών σχολείων</i> (Δράση 5 – Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • <i>Ένα μήνυμά σου στέλνω...</i> (Δράση 3 – Εκπαιδευτικό υλικό)
<i>Βλέπω... Ακούω... Μαθαίνω...</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν τα παιδιά στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν να γράφουν «γράμματα». 3. Να μάθουν να μετατρέπουν ρήματα από την ενεργητική στην παθητική φωνή, και το αντίστροφο. 	<ul style="list-style-type: none"> • άρθρα από εφημερίδες (αθηναϊκές, τοπικές), περιοδικά, εικονογραφημένη ιστορία κτλ. • <i>Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς</i> (Δράση 3 – Εκπαιδευτικό υλικό) • <i>Ελληνικά με την παρέα μου</i> (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1999)

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το βιβλίο της Ε΄ τάξης αποτελείται από 3 τεύχη, με 4 θεματικές ενότητες το καθένα, των 20 σελίδων περίπου. Κάθε ενότητα παρουσιάζει ένα διαφορετικό θέμα από την καθημερινή ζωή. Σε όλες τις ενότητες οι μαθητές έρχονται σε επαφή με διάφορα είδη κειμένων, με τη μορφή που κυκλοφορούν στον κοινωνικό χώρο, εξοικειώνονται με αυτά, μαθαίνουν πώς να παίρνουν ακριβείς πληροφορίες και οδηγούνται σε λεκτικές πράξεις. Τα κείμενα, και γενικότερα το υλικό που επιλέγεται, εμπεριέχουν ενδεικτικά τις πιο συχνές γλωσσικές πράξεις και περιστάσεις επικοινωνίας της καθημερινής τους ζωής, ανταποκρίνονται δηλαδή σε σύγχρονες και σε ενδεχόμενες μελλοντικές ανάγκες τους.

Ο στόχος εδώ είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τις στρατηγικές σύνθεσης μιας ποικιλίας κειμένων ανάλογα με διαφορετικές προοπτικές εκφοράς, ενώ τίθενται παράλληλα και τα πρώτα θεμέλια για να αποκτήσουν τις ικανότητες της προσωπικής και κριτικής στάσης που πρέπει να έχει ο σημερινός αναγνώστης. Η πρώτη διαδικασία κατανόησης και επεξεργασίας συμπληρώνεται από τη δεύτερη, εκείνη της παραγωγής ανάλογων κειμένων (προφορικά και γραπτά, ατομικά και ομαδικά). Οι δύο δεξιότητες, άλλωστε, της αντίληψης και της παραγωγής, δεν μπορούν παρά να αλληλοϋποστηρίζονται και να αποτελούν μια μόνο πράξη μάθησης. Οι εργασίες προϋποθέτουν αναπαραγωγή συνθηκών επικοινωνίας μέσα στην τάξη –όταν δεν μπορεί να υπάρξει αυθεντική περίσταση επικοινωνίας–, όπου ο κάθε μαθητής ή η κάθε ομάδα μαθητών καλείται να αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο και να δράσει λεκτικά με τον κατάλληλο τρόπο στο πλαίσιο μιας περίστασης επικοινωνίας. Συνειδητοποιεί έτσι την αναγκαιότητα να προσαρμόσει το ύφος του λόγου του ανάλογα με το σε ποιον απευθύνεται, για ποιο θέμα, για ποια αιτία, με ποιον σκοπό.

Κάθε ενότητα αποτελείται από ένα κεντρικό κείμενο και αρκετά συμπληρωματικά κείμενα, τα οποία κινούνται πάντοτε γύρω από το ίδιο θεματικό περιεχόμενο. Τα συμπληρωματικά κείμενα τις περισσότερες φορές είναι αυθεντικό υλικό. Αρκετές φορές όμως είμαστε υποχρεωμένοι να διασκευάζουμε τα κείμενα, για να διευκολυνθούν οι μαθητές τόσο στην ανάγνωση όσο και στην επεξεργασία τους, είτε επειδή τα συγκεκριμένα σχολεία στα οποία απευθύνονται τα κείμενα έχουν ορισμένες ιδιαιτερότητες, είτε επειδή τα ίδια τα κείμενα παρουσιάζουν δυσκολία στην επεξεργασία τους.

Σε κάθε ενότητα υπάρχουν ασκήσεις παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου. Επίσης, σε κάθε ενότητα εξετάζονται 1 ή 2 κεντρικά γραμματικά φαινόμενα και παρατίθενται ασκήσεις εμπέδωσης γραμματικών φαινομένων που έχουν διδαχθεί σε προηγούμενες τάξεις, οι οποίες προκύπτουν μέσα από τα ίδια τα κείμενα. Για παράδειγμα, όταν θέλουμε να εξετάσουμε τον μέλλοντα, η αναφορά στην κλίση (μορφολογία) πραγματοποιείται μέσω της ένταξης του συγκεκριμένου ρηματικού χρόνου σε συμφραζόμενα κειμένων και σε συνθήκες λεκτικής επικοινωνίας.

Εκτός από τις γραμματικές ασκήσεις σε κάθε ενότητα περιλαμβάνονται και *ορθογραφικές και λεξιλογικές ασκήσεις*.

Στις δραστηριότητες υπάρχει ένδειξη για τον *βαθμό δυσκολίας*. Ο *βαθμός δυσκολίας* δίνεται για να διευκολυνθεί στο έργο του ο δάσκαλος και να κατανοήσει καλύτερα τις απαιτήσεις μιας δραστηριότητας. Ασκήσεις με χαμηλό βαθμό δυσκολίας σημειώνονται με τον αριθμό 1, με μέτριο βαθμό δυσκολίας με τον βαθμό 2 και με μεγάλο βαθμό δυσκολίας με τον βαθμό 3. Δίνεται με αυτόν τον τρόπο στον δάσκαλο της τάξης η δυνατότητα να επιλέξει ποιες δραστηριότητες και ασκήσεις θα υλοποιήσει, ανάλογα με το γλωσσικό επίπεδο των παιδιών. Επίσης, σε μονοθέσια και διθέσια σχολεία δίνεται η δυνατότητα οι δραστηριότητες να χρησιμοποιούνται όχι ανάλογα με την τάξη, αλλά ανάλογα με το επίπεδο κάθε μαθητή χωριστά. Έτσι, για παράδειγμα, δραστηριότητες με υψηλό βαθμό δυσκολίας για την Δ΄ τάξη μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μαθητές της Ε΄ τάξης.

Σε κάθε περίπτωση πάντως ο δάσκαλος έχει το δικαίωμα να αυτενεργεί και οι οδηγίες για τον δάσκαλο ουσιαστικά αποτελούν προτάσεις. Ο δάσκαλος είναι ελεύθερος να δοκιμάζει διαφορετικές προσεγγίσεις, επιλέγοντας τη μεθοδολογία με την οποία θα δημιουργήσει δυναμικές, ζωντανές και δημιουργικές συνθήκες για να κατακτήσουν οι μαθητές του τις απαιτούμενες δεξιότητες. Η διαδικασία, άλλωστε, της μάθησης είναι μια ενότητα που αποτελείται από τη συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών και δασκάλου, με πεδίο αναφοράς το πρόγραμμα διδασκαλίας. Γι' αυτό απαιτείται ως προϋπόθεση μια πιο ενεργή και πολύπλευρη συμμετοχή των δύο συντελεστών της διαδικασίας σε όλα τα στάδια διαμόρφωσης της διδασκαλίας.

Οι διάφορες εργασίες-δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται οι μαθητές αποδίδουν καλύτερα σε συνεργασία. Για τα μεγάλα σχολεία, στις εργασίες που μπορούν να γίνουν *ομαδικά* προτείνεται οι μαθητές να εργάζονται ανά 5. Σε μικρότερα σχολεία μπορούν να δουλεύουν οι μαθητές σε ζευγάρια. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις μπορούν να σχηματίσουν ομάδα μαθητές διαφορετικών τάξεων – αυτό, βέβαια, επαφίεται στην κρίση των δασκάλων. Γενικά, η σύσταση των ομάδων είναι καλό να είναι ανομοιογενής ως προς τις γλωσσικές ικανότητες των μαθητών. Θα πρέπει να υπάρχει ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα, ο οποίος όμως θα εναλλάσσεται, έτσι ώστε να περάσουν όλα τα μέλη της ομάδας από αυτή τη θέση. Επίσης, σε ομαδικές εργασίες να γράφονται τα ονόματα όλων των μαθητών.

Ο *χρόνος για τη διεξαγωγή μιας δραστηριότητας* θα πρέπει να είναι λίγο ελαστικός και ο χειρισμός να εξαρτάται από το επίπεδο μάθησης.

Μεγάλη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη *διόρθωση των γραπτών*. Δε διορθώνουμε μόνο τα συνηθισμένα ορθογραφικά και γραμματικά λάθη. Παίρνουμε υπόψη μας τα λάθη που αφορούν επιλογές ως προς το ύφος του κειμένου, ανάλογα με το ποιος μιλάει, σε ποιον, για ποιον σκοπό, ως προς το λεξιλόγιο και τους γραμματικούς τύπους που ταιριάζουν ανάλογα με την περίσταση κτλ.

Στο τέλος κάθε ενότητας δίνεται ένα *λεξιλόγιο* που περιλαμβάνει τις λέξεις που θεωρούνται δύσκολες για τον μαθητή και κάποιες από τις βασικές λέξεις της κάθε ενότητας.

Τέλος, υπάρχουν προτάσεις για τη *σύνδεση με τα βιβλία των άλλων μαθημάτων*, καθώς και με το υπόλοιπο υλικό που αποστέλλεται στα σχολεία από το Πρόγραμμα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Ξέρεις πού μένεις;...

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Η ενότητα παρουσιάζει θέματα που σχετίζονται με τη ζωή στο χωριό και στην πόλη και στη συνέχεια θέματα που αφορούν την κατοικία, από το ερώτημα «πού μένεις;» και «πώς μπορώ να έρθω;» μέχρι την ενοικίαση και την πώληση κατοικίας και τη διαμόρφωση του εσωτερικού χώρου ενός σπιτιού.

Τα παιδιά σχολιάζουν το εξώφυλλο της ενότητας, αναλύουν τα σκίτσα και καταθέτουν τις απόψεις τους για το περιεχόμενο της ενότητας.

Δραστηριότητες

► σελ. 2

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα βασίζεται κυρίως στην εικόνα. Ο δάσκαλος καλεί τα παιδιά να περιγράψουν με λεπτομέρειες την εικόνα και στη συνέχεια τα προτρέπει σε μια συζήτηση με θέμα τη ζωή στο χωριό, ομοιότητες και διαφορές με αυτή της πόλης, με στόχο την παραγωγή προφορικού λόγου. Κατόπιν καλούνται να γράψουν πέντε σημεία ή προτάσεις για τα θετικά και τα αρνητικά που έχει η διαμονή στο χωριό (και στην πόλη) και ακολουθεί συζήτηση.

► σελ. 3

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 3 βασίζεται και πάλι στις εικόνες και έχει στόχο την παραγωγή προφορικού λόγου από τα παιδιά. Η συζήτηση είναι συνέχεια της προηγούμενης· το θέμα αφορά τα παιχνίδια που μπορούν να παίξουν τα παιδιά στο χωριό και στην πόλη.

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Στη δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας τα παιδιά περιγράφουν το αγαπημένο τους παιχνίδι. Αν το γλωσσικό επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, ο δάσκαλος μπορεί, μετά από μια σύντομη προφορική συζήτηση, να ζητήσει από τα παιδιά να γράψουν τις απόψεις τους, έτσι ώστε παράλληλα να υπάρξει και άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου.

► **σελ. 4**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Το απόσπασμα του άρθρου που παρουσιάζεται αποτελεί το κεντρικό κείμενο της ενότητας. Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος επιλέγει να το διαβάσει δυνατά ο ίδιος, να το διαβάσει δυνατά ένα παιδί ή να το διαβάσουν τα παιδιά μόνα τους. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος κάνει ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου και τα παιδιά απαντούν στην άσκηση συμπλήρωσης της φράσης.

► **σελ. 5**

Βαθμός δυσκολίας: 1,2

Γραμματικό φαινόμενο: αρσενικά ανισοσύλλαβα σε -ης.
Τα παιδιά καλούνται να κλίνουν τη λέξη φούρναρης' όχι όμως με τον τρόπο: «ο φούρναρης, του φούρναρη κτλ., αλλά να βρίσκουν την κλίση της λέξης μέσα σε φράσεις.
Στη δεύτερη άσκηση της σελίδας υπάρχει η λέξη μανάβης. Εδώ τα παιδιά καλούνται να μεταφέρουν τις φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει και άλλο υλικό για την εμπέδωση της κλίσης των ανισοσύλλαβων ουσιαστικών σε -ης.

► **σελ. 6**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά πρέπει να γράψουν το όνομα του χωριού (ή, αντίστοιχα, το όνομα της πόλης) και το όνομα του δήμου στον οποίο διαμένουν, να βρουν την προέλευση του ονόματος και να κάνουν υποθέσεις γιατί άραγε ονομάστηκε έτσι.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας πραγματεύεται ένα ακόμη γραμματικό φαινόμενο: τη μονοσύλλαβη λέξη «που». Ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά σε ποιες περιπτώσεις το που τονίζεται και σε ποιες όχι, και τα καλεί να συμπληρώσουν την άσκηση. Και σε αυτή την περίπτωση ο δάσκαλος μπορεί να έχει φέρει σχετικό υλικό. Τα παιδιά μπορούν να σκεφτούν κάποιες φράσεις με το «που», έτσι ώστε να δουν αν τονίζεται ή όχι.

► **σελ. 7**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει μια γενικότερη συζήτηση για την εξέλιξη των κατοικιών από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα. Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που δίνονται, επιλέγοντας τη σωστή φράση από τις δυο απαντήσεις κάθε εκφώνησης.

► **σελ. 8**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα είναι μια άσκηση παραγωγής λόγου κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες επικοινωνίας. Με την ευκαιρία αυτή, τα παιδιά θα θυμηθούν πώς γράφουμε ένα γράμμα και πώς συμπληρώνουμε τα στοιχεία μας σε έναν φάκελο αλληλογραφίας.

► **σελ. 9**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα είναι σαν παιχνίδι. Ο Χασάν και η Μελέκ πρέπει να βρουν τον δρόμο για να πάνε στο σπίτι τους. Είναι μια άσκηση προσανατολισμού και προσφέρεται για παραγωγή προφορικού λόγου.

► **σελ. 10**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Παρουσιάζονται κάποιες αγγελίες ενοικίασης και πώλησης σπιτιών από τον τοπικό τύπο. Τα παιδιά καλούνται να τις παρατηρήσουν προσεκτικά και με τη βοήθεια του δασκάλου να δουν τον τρόπο γραφής τους και το περιεχόμενό τους.

► **σελ. 11**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Παρουσιάζεται ένα απόσπασμα από μια αγγελία. Τα παιδιά καλούνται να βρουν τις συντομογραφίες και τη σημασία τους. Αν ο δάσκαλος το κρίνει σκόπιμο, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λεξικό τους και να δουλέψουν σε ομάδες.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δεύτερη άσκηση της σελίδας δίνονται 11 λέξεις που συναντάμε στις αγγελίες και τα παιδιά καλούνται να γράψουν τη σημασία τους. Αν έχουν όλα τα παιδιά λεξικό, μπορεί η άσκηση να γίνει ατομικά, διαφορετικά θα δουλευτεί κατά ομάδες. Αν το γλωσσικό επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, καλό θα ήταν να έψαχναν και να έβρισκαν και άλλες σχετικές λέξεις και δίπλα να έγραφαν τη σημασία τους.

Τα παιδιά με αυτές τις δύο ασκήσεις μαθαίνουν πώς να χρησιμοποιούν το λεξικό και, ταυτόχρονα, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους.

► **σελ. 12-13**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Περιγράφεται μια συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας, όπου τα παιδιά καλούνται, με βάση αυτά που ήδη έχουν μάθει, να γράψουν μια δική τους αγγελία. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει ομαδικά, και ο ρόλος του δασκάλου να είναι συμβουλευτικός.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δεύτερη δραστηριότητα της σελ. 12 και η πρώτη της σελ. 13 αφορούν έντυπα χρηστικά κείμενα. Τα παιδιά μαθαίνουν να συμπληρώνουν τα έντυπα ενοικίασης και πώλησης. Αφού συμπληρώσουν τα έντυπα, ανακοινώνουν στην τάξη ό,τι έχουν γράψει και ακολουθεί συζήτηση.

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Η δεύτερη άσκηση της σελ. 13 είναι μια δραματοποίηση (β.δ.³2). Κάποια παιδιά θα αναλάβουν τους ρόλους και θα ασκηθούν σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας. Τα υπόλοιπα παιδιά θα καταγράφουν τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις και στη συνέχεια θα τις συζητήσουν όλοι μαζί ως προς το περιεχόμενο και ως προς το ύφος του λόγου.

³ *βαθμός δυσκολίας*

Αν το επίπεδο της τάξης δεν επιτρέπει τέτοια επεξεργασία, θα μπορούσε ο δάσκαλος να ετοιμάσει το πλαίσιο των ερωτήσεων –τις βασικές ερωτήσεις, ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών– και μετά να γίνει η δραματοποίηση (β.δ.1).

► **σελ. 14**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Στη δραστηριότητα αυτή υπάρχει απόσπασμα από λογοτεχνικό κείμενο για άσκηση στην ανάγνωση. Στη συνέχεια, με αφορμή το κείμενο, γίνεται συζήτηση για τη διαφορά αορίστου – μέλλοντα. Τα παιδιά καλούνται να βρουν τις 3 φράσεις μέσα στο κείμενο και να τις υπογραμμίσουν. Στη συνέχεια συμπληρώνουν τον πίνακα. Τέλος, προτείνεται να ξαναδιαβάσουν το κείμενο τοποθετώντας στη θέση των υπογραμμισμένων φράσεων τις καινούριες και να το σχολιάσουν.

Βαθμός δυσκολίας: 1,2 Στη δραστηριότητα αυτή γίνεται συζήτηση για τον μέλλοντα. Τα παιδιά, σε συνθήκες επικοινωνίας, καλούνται να παραγάγουν γραπτό λόγο χρησιμοποιώντας τα ρήματα στον μέλλοντα (β.δ.2). Η δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας έχει ψυχαγωγικό χαρακτήρα και καλεί τα παιδιά να ζωγραφίσουν πώς θα ήθελαν το δωμάτιό τους (β.δ.1).

► **σελ. 16**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Με αφορμή μια διαφήμιση, δουλεύουμε και σ' αυτή την άσκηση τον μέλλοντα μέσα σε επικοινωνιακές συνθήκες. Ο δάσκαλος μπορεί να έχει ετοιμάσει και δικό του υλικό, για περισσότερη εξάσκηση.

► **σελ. 17**

Βαθμός δυσκολίας: 1 Τα παιδιά ασκούνται στο να κατανοούν το σχέδιο ενός σπιτιού και να βάζουν τα πράγματα στους σωστούς χώρους.

► **σελ. 18 - 19**

Οι δύο τελευταίες σελίδες είναι ασκήσεις λεξιλογίου και ορθογραφίας. Η πρώτη άσκηση έχει αναγραμματισμούς, η δεύτερη οικογένειες λέξεων και η τρίτη ένα κρυπτόλεξο με ρήματα στον αόριστο της οριστικής.

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Στο παζάρι»

Ενότητα 3 ⇨ σελίδες 20-25

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

κατηφορίζω, κατηφόρισα, θα κατηφορίσω (ρ.)	<i>Είμαστε στο βουνό και τώρα κατηφορίζουμε για τον κάμπο.</i>
μετακομίζω, μετακόμισα, θα μετακομίσω (ρ.)	<i>Μετακομίζουμε στη γειτονιά των συγγραφέων.</i>
φαρδύς, -ιά, -ύ (επίθ.)	<i>Η πόλη που ζω έχει φαρδείς δρόμους.</i>
η καλύβα (ουσ.)	<i>Θα φτιάξω μια ινδιάνικη καλύβα.</i>
ο αποστολέας (ουσ.) [είσαι αυτός που στέλνει το γράμμα]	
ο παραλήπτης (ουσ.) [είναι αυτός που παίρνει το γράμμα]	
ο ιδιοκτήτης (ουσ.)	<i>ο ιδιοκτήτης του σπιτιού</i>
ο ενοικιαστής (ουσ.) [αυτός που πληρώνει νοίκι]	<i>ο ενοικιαστής του σπιτιού</i>
η αγγελία (ουσ.)	<i>Οι μικρές αγγελίες των εφημερίδων.</i>
ο ανεμιστήρας (ουσ.)	
φτιάχνω, έφτιαξα, θα φτιάξω (ρ.)	<i>Έφτιαξε μια ινδιάνικη καλύβα.</i>
ο οίκος (ουσ.)	<i>το σπίτι</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

Οι φίλοι μας τα ζώα

Διάρκεια διδασκαλίας:

περίπου 3 εβδομάδες

► σελ. 21

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να σχολιάσουν το σκίτσο που βλέπουν, να αναγνωρίσουν τα ζώα και να τα ονομάσουν. Ακολουθεί συζήτηση για τα ζώα αυτά (αν μένουν κοντά στον άνθρωπο, στην πόλη ή στο χωριό, ποια από αυτά γνωρίζουν, γιατί τα λέμε κατοικίδια). Μπορούν να γράψουν τα ζώα που βλέπουν στον πίνακα ή στο τετράδιό τους, γράφοντας και το σωστό άρθρο (ο, η, το).

► σελ. 22

Βαθμός δυσκολίας: 1

Κεντρικό κείμενο: Διασκευασμένο λογοτεχνικό κείμενο του Γ. Δροσίνη. Τα παιδιά διαβάζουν το κείμενο μόνα τους. Στη συνέχεια το διαβάζουν φωναχτά ή το διαβάζει ο δάσκαλος (ανάλογα με το επίπεδο της τάξης). Ακολουθεί συζήτηση γύρω από το περιεχόμενο του κειμένου. Τα παιδιά θα μιλήσουν για τις δικές τους εμπειρίες, για τα ζώακια που μπορεί να έχουν κοντά τους ή για ζώα που ξέρουν ότι μένουν μαζί με τους ανθρώπους. Επίσης, μπορούν να σχολιάσουν και το σκίτσο που συνοδεύει το κείμενο. Όπου τα παιδιά συναντήσουν δυσκολίες, ο δάσκαλος εξηγεί τις λέξεις (π.χ. η προσωπίδα ⇒ προστατευτικό κάλυμμα του προσώπου, τα ζωντανά ⇒ ζώα).

► σελ. 23

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους δίνονται, επιλέγοντας τη μία από τις τρεις απαντήσεις κάθε ερώτησης (α, β ή γ). Για να αποφευχθεί τυχαία επιλογή στις απαντήσεις, ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να βρουν το κομμάτι του κειμένου που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Τα παιδιά επιλέγουν το κομμάτι κάθε σκίτσου που ταιριάζει με την απάντησή τους.

► σελ. 24

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο δάσκαλος ρωτάει τα παιδιά αν όσα αφηγείται ο συγγραφέας συμβαίνουν τώρα ή αν έχουν συμβεί στο παρελθόν. Μετά τις

απαντήσεις τους προχωράει στην άσκηση, επισημαίνοντας τις διαφορές ενεστώτα (παρόν) και αορίστου (παρελθόν). Βρίσκουν μέσα από το κείμενο τα ρήματα που είναι στον αόριστο, τα υπογραμμίζουν και τα γράφουν στο βιβλίο τους ή στο τετράδιό τους. Στη συνέχεια μεταφέρουν –σε ένα επιλεγμένο κομμάτι που κειμένου– τα ρήματα που βρήκαν (αόριστος) στον ενεστώτα. Διαβάζουν πάλι το κείμενο και παρατηρούν τις διαφορές, τις οποίες ο δάσκαλος αναλύει περισσότερο. Η άσκηση αυτή μπορεί να γίνει και στον πίνακα.

Στη συνέχεια, ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να περιγράψουν ένα ζώακι που έχουν στο σπίτι ή στο αγρόκτημά τους. Αν δεν έχουν δικό τους ζώακι, μπορούν να γράψουν για ένα ζώο που γνωρίζουν. Στην περιγραφή τους θα χρησιμοποιήσουν ενεστώτα. Κάθε παιδί θα διαβάσει αυτό που έγραψε για το δικό του ζώο.

► σελ. 25

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να βρουν σε ποιο μέρος μένει κάθε ζώακι από αυτά που υπάρχουν στο σκίτσο και να το γράψουν στην αντίστοιχη στήλη. Σε κάθε ζώο πρέπει να τοποθετήσουν και το οριστικό άρθρο (ο, η, το). Εκτός από τα ζώα που υπάρχουν στο σκίτσο, μπορούν να γράψουν κι άλλα ζώα που γνωρίζουν. Τα ζώα του σκίτσου είναι: ΣΠΙΤΙ ⇒ σκύλος, γάτα, παπαγάλος, ΔΑΣΟΣ ⇒ αρκούδα, σκίουρος, ελάφι, ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ⇒ άλογο, κασίκα, πάπια, αγελάδα, κουνέλι ΘΑΛΑΣΣΑ ⇒ δελφίνι, θαλάσσια χελώνα. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί ένα ζώο να ταιριάζει σε παραπάνω από μία κατηγορίες (πάπια, άλογο). Αν κάποιο παιδί το γράψει σε δύο στήλες, δε θα θεωρηθεί λάθος. Μπορούν να επαναλάβουν τα ονόματα των ζώων προσθέτοντας στην αρχή το αόριστο άρθρο [ένας - μία (μια) - ένα].

► σελ. 26

Βαθμός δυσκολίας: 2

Από την προηγούμενη μέρα ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να φέρουν στην τάξη και δικό τους υλικό (αγγελίες εφημερίδων ή περιοδικών για χαμένα ζώα). Στην περίπτωση που τα παιδιά αδυνατούν να φέρουν σχετικό υλικό, φροντίζει ο δάσκαλος γι' αυτό. Το υλικό δίνεται σε φωτοτυπίες στους μαθητές ή καρφίτσώνεται στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

Τα παιδιά διαβάζουν και σχολιάζουν το υλικό που έφεραν, καθώς και αυτό που υπάρχει στο σκίτσο του βιβλίου τους. Ο δάσκαλος δίνει περισσότερες εξηγήσεις για τις μικρές αγγελίες, επισημαίνοντας πως γράφονται κυρίως για τα ζώακια που μένουν μαζί με τους ανθρώπους στην πόλη. Συζητάει με τα παιδιά για το τι συμβαίνει όταν χάσουμε ένα ζώο που έχουμε στο αγρόκτημά μας, όπως η αγελάδα του σκίτσου, και αναζητούνται λύσεις. Τις λύσεις

που προτείνουν τα παιδιά ο δάσκαλος μπορεί να τις γράψει και στον πίνακα.

► **σελ. 27**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Με αφορμή τις αγγελίες του βιβλίου, αλλά και αυτές που μελέτησαν από το υλικό που έχουν, ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να γράψουν τη δική τους αγγελία. Προηγουμένως έχει γίνει συζήτηση για το τι πρέπει να περιλαμβάνει μια αγγελία για χαμένα ζώα (*στοιχεία του ζώου, όνομα, είδος, περιγραφή* κτλ.). Την αγγελία τη γράφει κάθε παιδί στο βιβλίο του ή στο τετράδιό του. Αν δεν μπορεί να βρει φωτογραφία ενός ζώου, μπορεί να ζωγραφίσει το ζώακι στον κενό χώρο που είναι για τη φωτογραφία. Στις αγγελίες του βιβλίου θα υπογραμμίσουν τα επίθετα, καθώς και τα ουσιαστικά που τα συνοδεύουν (π.χ. *κοντό τρίχωμα, μεγάλη ανάγκη*). Τονίζουμε πως τα επίθετα δεν τα βρίσκουμε μόνα τους, αλλά πηγαινούν μαζί με ένα ουσιαστικό. Στο τετράδιό τους μπορούν να γράψουν τα τρία γένη των επιθέτων που βρήκαν.

► **σελ. 28**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή τα παιδιά μπαίνουν σε μια φανταστική κατάσταση επικοινωνίας. Υπάρχει ένα δείγμα για το πώς μπορούν να ξεκινήσουν, χωρίς όμως να λειτουργεί δεσμευτικά. Τον διάλογο μπορούν να τον φτιάξουν οι μαθητές ανά δύο ή κατά ομάδες. Ο διάλογος μπορεί να γίνει γραπτά ή προφορικά. Αν γίνει γραπτά, στη συνέχεια μπορούν να τον αναπαραστήσουν μέσα στην τάξη. Στη δεύτερη άσκηση τα παιδιά καλούνται να γράψουν τη συνέχεια της άσκησης που τους δίνεται (του τηλεφωνικού διαλόγου) σε μια μικρή παράγραφο. Μπορεί επίσης να γίνει πρώτα προφορικά ο διάλογος και στη συνέχεια να γράψουν τι ακριβώς συνέβη στον διάλογο.

► **σελ. 29**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Πρόκειται για μια εύκολη και ευχάριστη άσκηση, στην οποία τα παιδιά πρέπει να ακολουθήσουν τα ίχνη κάθε ζώου και να το οδηγήσουν στο σπίτι του. Πρώτα αναγνωρίζουν σε ποιο ζώο ανήκει κάθε ίχνος και έπειτα σημειώνουν τη διαδρομή κάθε ζώου με το μολύβι τους. Μπορούν να ζωγραφίσουν σε χαρτόνια ίχνη από πατημασιές διαφόρων ζώων και να παίξουν έπειτα με αυτές. Χωρισμένα σε ομάδες, η μια ομάδα θα δείχνει το ίχνος ενός ζώου και η άλλη θα προσπαθεί να το αναγνωρίσει. Νικήτρια είναι η ομάδα που θα αναγνωρίσει τα περισσότερα ίχνη.

► **σελ. 30**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στην αρχή οι μαθητές παρατηρούν τη διαφήμιση του βιβλίου τους

και τη σχολιάζουν (το προϊόν της διαφήμισης, το μήνυμα, τη φωτογραφία, τα χρώματα). Στη συνέχεια αναγνωρίζουν τα επίθετα που βρίσκονται στη διαφήμιση και γράφουν που ταιριάζει το καθένα. Στο παπούτσι ταιριάζουν και τα δύο επίθετα. Μπορούν να βρουν κι άλλα επίθετα που ταιριάζουν στο γατάκι ή στο παπούτσι και να τα γράψουν στο τετράδιό τους ή στον πίνακα.

► σελ. 31

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Έδη από την πρώτη ενότητα του βιβλίου, τα παιδιά έχουν διαβάσει και γνωρίζουν τις αγγελίες που γράφονται για κατοικίες. Γίνεται μια μικρή συζήτηση για το πώς γράφουμε μια αγγελία κατοικίας. Ο δάσκαλος λέει στα παιδιά πως πρόκειται για μια φανταστική αγγελία ενός γάτου και όχι ενός ανθρώπου. Σκοπός της άσκησης είναι να ασκηθούν στη χρήση επιθέτων (β.δ.2). Κατόπιν καλούνται να βρουν ένα όνομα για την εφημερίδα των γάτων. Κάθε παιδί θα γράψει στον πίνακα το όνομα που προτείνει, και όλοι μαζί θα ψηφίσουν το καλύτερο όνομα για την εφημερίδα (κανείς δεν μπορεί να ψηφίσει το όνομα που έχει βρει) (β.δ.1). Στην επόμενη άσκηση τα παιδιά καλούνται να φτιάξουν ένα διάλογο για την περίπτωση επικοινωνίας που τους δίνεται. Από την προηγούμενη ενότητα γνωρίζουν ήδη τις διαφορές ανάμεσα στο χωριό και στην πόλη και μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν για τον διάλογο που θα φτιάξουν. Μπορούν ακόμα να φτιάξουν και μια εικονογραφημένη ιστορία του διαλόγου ή να τον αναπαραστήσουν (β.δ.2).

► σελ. 32

Βαθμός δυσκολίας: 2 Εδώ οι μαθητές πρέπει να επιλέξουν τα κατάλληλα επίθετα στα τρία κειμενάκια που υπάρχουν στο βιβλίο τους. Τα επίθετα τους δίνονται στην παρένθεση και πρέπει να βρουν τη σωστή τους θέση. Πριν ξεκινήσουν, ο δάσκαλος τους υπενθυμίζει όσα ήδη γνωρίζουν για τα επίθετα. Μπορούν επίσης να βρουν τα τρία γένη των επιθέτων που τους δίνονται και να τα γράψουν στον πίνακα.

► σελ. 33

Βαθμός δυσκολίας: 3 Τα παιδιά σχολιάζουν πρώτα το σκίτσο της σελίδας. Επειδή το κειμενάκι που είναι μέσα στο σκίτσο μπορεί να τους φανεί δύσκολο, ο δάσκαλος το διαβάζει και τους εξηγεί το περιεχόμενο, αν δεν είναι τόσο κατανοητό (κτηνίατρος, ημερολόγιο κτλ.). Στη συνέχεια συμπληρώνουν το ημερολόγιο με το μολύβι τους και με τη βοήθεια του δασκάλου.

► σελ. 34

Βαθμός δυσκολίας: 1, 3 Συνεχίζεται η συζήτηση για τον κτηνίατρο και τα παιδιά γράφουν στο βιβλίο τους τις περιπτώσεις που νομίζουν πως ένας κτηνίατρος είναι απαραίτητος για ένα ζώο (φτιάχνοντας προτάσεις με το όταν) (β.δ.3).

Η δεύτερη άσκηση έχει παιγνιώδη μορφή. Τα παιδιά πρέπει να βρουν πώς λέγεται ο κτηνίατρος κάθε ζώου. Τους γιατρούς τούς γράφουν στα κουτάκια του σκίτσου πάνω από τις ποδιές ή στο τετράδιό τους. Μπορούν να γράψουν και τους γιατρούς άλλων ζώων, που δεν υπάρχουν στο βιβλίο (β.δ.1).

► **σελ. 35**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο δάσκαλος λέει στα παιδιά πως τα ζώα που μένουν στην πόλη τα πηγαίνουμε στο ιατρείο, ενώ τα ζώα του αγροκτήματος έρχεται ο ίδιος ο κτηνίατρος να τα επισκεφτεί στον χώρο όπου διαμένουν. Ο διάλογος μπορεί να γίνει προφορικά ή γραπτά, ανά δύο άτομα ή κατά ομάδες.

Στην επόμενη άσκηση τα παιδιά πρέπει να συνεχίσουν την ιστορία που τους δίνεται γράφοντας μια δική τους φανταστική συνέχεια. Μπορούν επίσης κι εδώ να φτιάξουν μια εικονογραφημένη ιστορία, χωρισμένα σε ομάδες.

► **σελ. 36**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά διαβάζουν προσεκτικά το κείμενο. Αν χρειαστεί, το διαβάζει και ο δάσκαλος. Στη συνέχεια περιγράφουν τυχόν δικές τους εμπειρίες (*κλουβιά με πουλιά, κατασκευή, τοποθέτηση κτλ.*) και απαντούν σε ερωτήσεις σχετικές με το κείμενο. Γίνεται και σχολιασμός του σκίτσου.

► **σελ. 37**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Τα παιδιά υπογραμμίζουν τις λέξεις του κειμένου που τελειώνουν σε *-άκι* (υποκοριστικά). Τις γράφουν στο βιβλίο τους και τις μεταφέρουν στην κανονική τους μορφή. Μπορούν να βρουν τα υποκοριστικά και άλλων λέξεων (π.χ. γάτα ⇒ γατάκι) (β.δ.2). Έπειτα γράφουν περιληπτικά την υπόθεση του κειμένου μεταφέροντας τις λέξεις από τον πληθυντικό στον ενικό αριθμό. Αν το επίπεδο της τάξης δεν επιτρέπει τη μεταφορά ολόκληρης της ιστορίας, ο δάσκαλος επιλέγει ένα μικρό κομμάτι ή κάποιες λέξεις του κειμένου (β.δ.1).

► **σελ. 38 - 39**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά σχολιάζουν το σκίτσο με τον δεινόσαυρο και ό,τι άλλο βλέπουν στην εικόνα (*τι τους κάνει εντύπωση, πώς είναι το χωριό, ποιους άλλους ανθρώπους βλέπουν εκτός από τον ιδιοκτήτη του “κατοικίδιου” κτλ.*). Απαντούν στις ερωτήσεις του βιβλίου και γράφουν και άλλα ζώα που δεν μπορούν να μείνουν μαζί με τους ανθρώπους.

Έπειτα γράφουν μια φανταστική ιστορία για κάποιον άνθρωπο και το παράξενο ζώο του ή γράφουν για ένα παράξενο ζώο που θα ήθελαν τα ίδια να έχουν.

► σελ. 40

Βαθμός δυσκολίας: 3

Τα παιδιά γράφουν τη διαδρομή που θα ακολουθήσει ο δεινόσαυρος του σκίτσου στη σελίδα 38 χρησιμοποιώντας επιρρήματα. Ο δάσκαλος μπορεί να κάνει και άλλες ασκήσεις για τα τοπικά επιρρήματα (χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, αντικείμενα που βρίσκονται μέσα στην τάξη, στο προαύλιο του σχολείου, ή ακόμα και τα ίδια τα παιδιά). Κάθε παιδί γράφει το αγαπημένο του ζώακι πάνω στο βιβλίο.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

το κλουβί (ουσ.)

Το κλουβί είναι ανοιχτό.

άνετος, -η, -ο (επίθ.)

Το σπίτι του Κώστα είναι άνετο.

αθόρυβος, -η, -ο (επίθ.)

Το πλυντήριο μας είναι αθόρυβο.

η υγεία (ουσ.)

Πρέπει να προσέχουμε την υγεία μας.

το κουτάβι (ουσ.)

Το κουτάβι μου τρέχει στον κήπο.

εξετάζω, εξέτασα, θα εξετάσω (ρ.)

Ο κτηνίατρος θα έρθει να εξετάσει το άλογό μας.

η εξέταση (ουσ.)

Θα πάω τον σκύλο μου για εξέταση στον κτηνίατρο.

παράξενος, -η, -ο (επίθ.)

Δες ένα παράξενο ζώακι στη φωτογραφία.

φροντίζω, φρόντισα, θα φροντίσω (ρ.)

Πρέπει να φροντίζουμε τα ζώα!

συνομήλικος, -η, -ο (επίθ.)

Η Μαρία είναι συνομήλικη με την Αϊσέ.

το εμβόλιο (ουσ.)

Ο κτηνίατρος έκανε τα εμβόλια στις αγελάδες μας.

κατοικίδιος, -α, -ο (επίθ.)

Τα κατοικίδια ζώα μένουν μαζί με τον άνθρωπο.

ο κτηνίατρος (ουσ.)

Αύριο θα πάω στον κτηνίατρο τη γάτα μου.

το κτηνιατρείο (ουσ.)

Πού ακριβώς βρίσκεται το κτηνιατρείο;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

Ο φίλος μου το βιβλίο

Διάρκεια διδασκαλίας:

περίπου 3 εβδομάδες

► σελ. 41

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή το εισαγωγικό σκίτσο της ενότητας, ο δάσκαλος συζητάει με τα παιδιά για το βιβλίο. Μπορεί να ξεκινήσει από τα παραμύθια, που είναι πιο κοντά στα ενδιαφέροντά τους, και να συνεχίσει με άλλα είδη βιβλίων (περιπέτειες, ιστορικά, μυθιστορήματα κτλ.). Αν το σχολείο διαθέτει βιβλιοθήκη, μπορεί να πάει με τα παιδιά εκεί και να μιλήσει για τα βιβλία, να τα αφήσει να τα ξεφυλλίσουν, να δουν τα εξώφυλλά τους, να πουν για την υπόθεση κάποιου βιβλίου (αν έχουν διαβάσει κάποιο από αυτά). Αν το σχολείο δε διαθέτει βιβλιοθήκη, μπορεί να χρησιμοποιήσει τα εξωσχολικά βιβλία τα οποία αποστέλλονται μέσω του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων στα σχολεία (βλ. κατάλογο). Εάν το σχολείο βρίσκεται σε πόλη (ή κοντά σ' αυτήν), μια επίσκεψη στη βιβλιοθήκη της θα ήταν μοναδική εμπειρία για τα παιδιά.

► σελ. 42 - 43

Βαθμός δυσκολίας: 2

Αφού τα παιδιά παρατηρήσουν προσεκτικά το σκίτσο, καλούνται να πουν τι φαντάζονται για την ιστορία αυτού του βιβλίου (για τον ήρωα, το περιεχόμενο κτλ.). Μπορούν επίσης να μιλήσουν για κάποιο βιβλίο που έχουν διαβάσει και τους άρεσε πολύ. Μετά θα διαβάσουν το κείμενο. Πρόκειται για μια βιβλιοπαρουσίαση, η οποία περιέχει και ένα μικρό απόσπασμα από το βιβλίο του Αντουάν ντε Σεντ Εξιπερί. Ο δάσκαλος εξηγεί τυχόν απορίες και τα βοηθάει όπου δυσκολεύονται. Ακολουθεί συζήτηση γύρω από το κείμενο και τα παιδιά απαντούν στις ερωτήσεις.

► σελ. 44

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που δίνονται, επιλέγοντας κάθε φορά μία απάντηση από τις τρεις (α, β ή γ). Για να αποφευχθεί τυχαία επιλογή, ο δάσκαλος ζητάει να βρουν το κομμάτι του κειμένου που δικαιολογεί την απάντησή τους. Τα παιδιά επιλέγουν και το σωστό σκίτσο που συνοδεύει κάθε απάντηση.

► **σελ. 45**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο σκοπός της άσκησης είναι να μάθουν τα παιδιά τις καταλήξεις του σιγματικού αορίστου (-σα, -ξα, -ψα). Τα ρήματα που υπάρχουν στο κείμενο θα τα τοποθετήσουν, με βάση την κατάληξή τους, στη σωστή στήλη. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει στα παιδιά και άλλα ρήματα, για περισσότερη εξάσκηση. Στη συνέχεια, θα σχηματίσουν και τον ενεστώτα των ρημάτων αυτών.

► **σελ. 46**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά, μέσα από το κείμενο, θα βρουν και θα υπογραμμίσουν τα επίθετα που χρησιμοποιούν ο μικρός πρίγκιπας και η αλεπού. Αφού τα γράψουν, θα σχηματίσουν τα τρία γένη των επιθέτων και θα τα τοποθετήσουν στη σωστή στήλη.

► **σελ. 47**

Βαθμός δυσκολίας: 3

Τα παιδιά διαβάζουν όσα γράφονται για τη βιβλιοπαρουσίαση. Ο δάσκαλος μπορεί να φέρει στην τάξη συμπληρωματικό υλικό από βιβλιοπαρουσιάσεις που υπάρχουν σε εφημερίδες, περιοδικά ή φυλλάδια εκδοτικών οίκων. Στη συνέχεια, τα παιδιά μπορούν να διαλέξουν το αγαπημένο τους βιβλίο και να φτιάξουν μια δική τους βιβλιοπαρουσίαση. Το κείμενο που θα γράψουν θα το διαβάσουν στην τάξη. Μπορούν επίσης να φτιάξουν την παρουσίασή τους σε χαρτόνι και να τη τοποθετήσουν στον χώρο ανακοινώσεων του σχολείου.

► **σελ. 48**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Παιχνίδι με τα γράμματα μιας μεγάλης λέξης. Τα παιδιά γράφουν τη λέξη με μεγάλα γράμματα στον πίνακα. Καθένα προσπαθεί να βρει μια νέα λέξη που σχηματίζεται από τα γράμματα αυτά. Αν δε φτάσουν οι λέξεις για όλα τα παιδιά, ο δάσκαλος τους δίνει μια ακόμα λέξη με πολλά γράμματα, π.χ. σιδηρόδρομος, για να φτιάξουν άλλες λέξεις (β.δ.1).

Μετά φτιάχνουν μια ιστορία με τις λέξεις που βρήκαν. Κάθε παιδί προσθέτει στην ιστορία μια πρόταση με τη λέξη που σχημάτισε. Αν το επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, κάθε παιδί γράφει τη δική του ιστορία (β.δ.2).

► **σελ. 49**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Με την άσκηση αυτή τα παιδιά ασκούνται στην παραγωγή σύνθετων λέξεων με πρώτο συνθετικό τη λέξη “βιβλίο” (*βιβλιοπωλείο, βιβλιοπώλης, βιβλιοθήκη, βιβλιοφιλία, βιβλιοχαρτοπωλείο, βιβλιοφάγος, βιβλιοσυλλέκτης*). Μπορούν να σχηματίσουν προτάσεις που να περιέχουν τις λέξεις που έφτιαξαν.

► **σελ. 51-52**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να παρατηρήσουν με προσοχή τη διαφήμιση των βιβλίων που δίνεται στη σελίδα 50. Σχολιάζουν το περιεχόμενο της διαφήμισης και απαντούν στις ερωτήσεις. Μετά γράφουν στο βιβλίο τους τα στοιχεία που τους ζητάει η άσκηση. Έτσι, μαθαίνουν τι πληροφορίες βρίσκει κανείς στο εξώφυλλο ενός βιβλίου.

► **σελ. 52**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά παρατηρούν την εικονογράφηση στα εξώφυλλα της διαφήμισης. Με αφορμή την εικόνα, γράφουν τους δικούς τους τίτλους για κάθε εξώφυλλο. Σχολιάζουν τι τους αρέσει και τι όχι στα εξώφυλλα ή στους τίτλους. Μπορούν ακόμα να φτιάξουν και δικά τους εξώφυλλα. Για τις ασκήσεις που είναι σχετικές με τη διαφήμιση της σελίδας 50, ο δάσκαλος μπορεί να φέρει στην τάξη δικά του βιβλία, ώστε τα παιδιά να έχουν μια πιο άμεση επαφή με τα βιβλία.

Κατόπιν τα παιδιά καλούνται να βάλουν σε αλφαβητική σειρά τα επίθετα των συγγραφέων και των εικονογράφων. Ο δάσκαλος μπορεί να τους δώσει κι άλλα επίθετα συγγραφέων και να κάνουν το ίδιο.

► **σελ. 53**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο δάσκαλος γράφει τους τίτλους των βιβλίων της σελίδας 50 στον πίνακα. Ζητάει από τα παιδιά να ξεχωρίσουν τις λέξεις που βρίσκονται στο θηλυκό γένος και στη συνέχεια να βρουν ποιες είναι ουσιαστικά και ποιες είναι επίθετα. Αφού τις βρουν, τις γράφουν στις δύο στήλες του βιβλίου τους. Από τα επίθετα και τα ουσιαστικά που βρήκαν κάνουν διάφορους συνδυασμούς. Έτσι, ασκούνται στον συνδυασμό επιθέτων με ουσιαστικά. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει και άλλες λέξεις στα παιδιά για να κάνουν ανάλογους συνδυασμούς.

► **σελ. 54 - 55**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά τι είναι η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου. Αφού απαντήσει στις απορίες τους, τα παρακινεί να διαβάσουν το ποίημα της αφίσας και να φτιάξουν μια ιστορία με παρόμοιο θέμα χρησιμοποιώντας χρόνο ενεστώτα). Με την επόμενη άσκηση ασκούνται στη χρήση του συνδέσμου και.

► **σελ. 56 -57**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Ο δάσκαλος συζητάει με τα παιδιά για τα παραμύθια, τους ήρωες που αγαπούν, το αγαπημένο τους παραμύθι, την πρώτη φορά που τους διηγήθηκε κάποιος παραμύθι κτλ. Τα παιδιά παρατηρούν με προσοχή τη διαφήμιση των παραμυθιών και μιλάνε γι' αυτά.

Ψηφίζουν, γράφοντας το καθένα σε ένα χαρτί το αγαπημένο του παραμύθι και το δίνουν στον δάσκαλό τους. Στον πίνακα γράφονται τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας. Το παραμύθι που θα ψηφίσουν δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει στον κατάλογο της διαφήμισης (β.δ.1).

Στη συνέχεια συνδυάζουν και ανακατεύουν ήρωες και ιστορίες και φτιάχνουν ένα άλλο παραμύθι. Η άσκηση αυτή μπορεί να γίνει και προφορικά. Κάθε παιδί θα λέει και ένα μικρό κομμάτι, το οποίο θα το συνεχίζει το επόμενο. Το τελευταίο παιδί θα δώσει το τέλος του παραμυθιού (β.δ.2).

Έπειτα ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να αλλάξουν το τέλος κάποιου παραμυθιού και να φτιάξουν ένα δικό τους τέλος, όπως το έχουν τα ίδια φανταστεί (β.δ.2).

► **σελ. 58**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στον κατάλογο με τα παραμύθια της σελίδας 56 τα παιδιά καλούνται να υπογραμμίσουν τα επίθετα. Θα διαβάσουν μετά τους τίτλους χωρίς τα επίθετα, για να καταλάβουν τον ρόλο των επιθέτων μέσα σε μια πρόταση. Στη συνέχεια θα παίξουν με τα επίθετα και τους τίτλους των παραμυθιών και θα φτιάξουν δικούς τους πρωτότυπους τίτλους.

Στην τελευταία άσκηση θα γράψουν τα τρία γένη των επιθέτων που υπάρχουν μέσα στα παραμύθια, ανάλογα με την κατάληξή τους (-ός, -ή, -ό και -ος, -α, -ο).

► **σελ. 59**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή υπάρχουν τίτλοι από παραμύθια, αλλά είναι μπερδεμένοι. Αν τα παιδιά δυσκολεύονται να βρουν τους τίτλους, ο δάσκαλος τους γράφει στον πίνακα και τα παιδιά επιλέγουν τον σωστό. Οι τίτλοι είναι:

- 1. Το αηδόνι του αυτοκράτορα.**
- 2. Πινόκιο.**
- 3. Το ασχημόπαπο.**
- 4. Σεβάχ ο θαλασσινός.**
- 5. Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια.**
- 6. Η βασίλισσα του χιονιού.**
- 7. Πήτερ Παν.**

► **σελ. 60**

Βαθμός δυσκολίας: 3

Στη σελίδα αυτή υπάρχουν δύο γελοιογραφίες (σκίτσα) σχετικές με την ανάγνωση των βιβλίων και την τηλεόραση. Τα παιδιά παρατηρούν τα σκίτσα και τα σχολιάζουν, εκφράζοντας τις απόψεις τους και τις προτιμήσεις τους. Ακολουθεί συζήτηση για τα πλεονεκτήματα της ανάγνωσης ενός λογοτεχνικού βιβλίου και για τα μειονεκτήματα της αδιάκοπης παρακολούθησης τηλεοπτικών

εκπομπών. Στη συνέχεια, τα παιδιά καλούνται να γράψουν σε δύο στήλες τα συμπεράσματα της συζήτησης. Μπορούν επίσης να φτιάξουν και το δικό τους αστείο σκίτσο με θέμα το βιβλίο.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ο πρίγκιπας (ουσ.)	<i>Ο μικρός πρίγκιπας μένει σε κάποιο μακρινό πλανήτη.</i>
απέραντος, -η, -ο (επίθ.)	<i>Συνάντησε στην απέραντη έρημο μια αλεπού.</i>
μοναδικός, -ή, -ό (επίθ.)	<i>Είσαι ο μοναδικός μου φίλος.</i>
προστατεύω, προστάτεψα, θα προστατέψω (ρ.)	<i>Ο πρίγκιπας προστάτεψε το τριαντάφυλλό του.</i>
αόρατος, -η, -ο (επίθ.)	<i>Αυτό το καθαριστικό κάνει τα τζάμια αόρατα.</i>
η βιβλιοπαρουσίαση (ουσ.)	<i>Διάβασα τη βιβλιοπαρουσίαση στην εφημερίδα.</i>
το εξώφυλλο (ουσ.)	<i>Μου αρέσει το εξώφυλλο του βιβλίου!</i>
ο συγγραφέας (ουσ.)	<i>Ο Ιούλιος Βερν είναι ο αγαπημένος μου συγγραφέας.</i>
ο εικονογράφος (ουσ.)	<i>Ποιος είναι ο εικονογράφος του βιβλίου που διαβάζεις;</i>
η εικονογράφιση (ουσ.)	<i>Η εικονογράφιση στα παραμύθια του Αισώπου είναι υπέροχη.</i>
ο τίτλος (ουσ.)	<i>Δε θυμάμαι ακριβώς τον τίτλο του βιβλίου που μου πρότεινες.</i>
το βιβλιοπωλείο (ουσ.)	<i>Το βιβλιοπωλείο είναι κοντά στο σχολείο.</i>
η βιβλιοθήκη (ουσ.)	<i>Δανείστηκα το βιβλίο από τη δημοτική βιβλιοθήκη της πόλης μου.</i>
η έκθεση (ουσ.)	<i>Βρήκαμε το σύνθημα για την έκθεση βιβλίου που θα διοργανώσουμε στο σχολείο μας.</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^η

Βλέπω... Ακούω... Μαθαίνω...

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Η ενότητα αυτή παρουσιάζει τα μέσα με τα οποία ενημερωνόμαστε αλλά και ψυχαγωγούμαστε. Ως μέσα μαζικής ενημέρωσης παρουσιάζονται οι εφημερίδες, τα περιοδικά, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση.

Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην τηλεόραση, αλλά εύκολα ο δάσκαλος μπορεί να κατασκευάσει παρόμοιες δραστηριότητες (π.χ. για το ραδιόφωνο ή την εφημερίδα).

Ο δάσκαλος θυμίζει στα παιδιά τη συζήτηση που είχε γίνει με αφορμή την τελευταία σελίδα της προηγούμενης ενότητας και στη συνέχεια τα καλεί να παρατηρήσουν προσεκτικά τη σελ. 61 και να σχολιάσουν ό,τι βλέπουν στο εξώφυλλο. Το εξώφυλλο δίνει μια πρώτη εικόνα των θεμάτων που θα παρουσιαστούν στην ενότητα αυτή.

► **σελ. 62-63**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Η ενότητα αρχίζει με την παρουσίαση των προγραμμάτων πέντε καναλιών της τηλεόρασης. Κύριος στόχος είναι να γίνει στην τάξη συζήτηση με θέμα τα θετικά και τα αρνητικά της τηλεόρασης ως μέσου μαζικής ενημέρωσης. Οι τρεις φράσεις που υπάρχουν στη δεύτερη σελίδα είναι ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου. Τον ίδιο ρόλο έχουν και οι 2 πρώτες ερωτήσεις της σελ. 64. Ο δάσκαλος, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, μπορεί να επιλέξει ένα πρόγραμμα και στη συνέχεια, με αφορμή τις εκπομπές, να κάνει συζήτηση με τα παιδιά για τα θετικά και αρνητικά της τηλεόρασης ως μέσου μαζικής ενημέρωσης αλλά και ψυχαγωγίας, για τον χρόνο που παρακολουθούμε τηλεόραση, για την ποιότητα των προβαλλόμενων προγραμμάτων, για τα ντοκιμαντέρ, τις ειδήσεις κτλ.

► **σελ. 64**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2, 3 Στόχος της άσκησης είναι τα παιδιά να μπορέσουν να αποκωδικοποιήσουν την πληροφορία και να παραγάγουν προφορικό λόγο. α' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.3). Ο δάσκαλος προσπαθεί να κάνει τα παιδιά να καταλάβουν τι πρέπει να συμπεριλάβουν στην απάντησή τους. Αφού τελειώσουν, κάθε παιδί καλείται να πει την άποψή του τεκμηριώνοντάς την. Μπορεί να ακολουθήσει συζήτηση με θέμα: *Ποια προγράμματα θεωρούνται ψυχαγωγικά;* β' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.2). Μπορεί ο δάσκαλος να γράψει

στον πίνακα τους κύριους άξονες της συζήτησης. Ουσιαστικά δηλαδή να γράψει τις ερωτήσεις που πηγάζουν από τη δραστηριότητα, έτσι ώστε να διευκολυνθούν οι μαθητές να εκφράσουν και να αιτιολογήσουν τις απόψεις τους.

γ' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.1).

Μπορούν απλώς οι μαθητές να εκφράσουν τις απόψεις τους και να μη γίνει εκτενής συζήτηση.

► **σελ. 65-66**

Βαθμός δυσκολίας: 1,2

Παρουσιάζονται προγράμματα τηλεόρασης από τοπικά κανάλια και ζητείται να εντοπίσουν οι μαθητές τα παιδικά προγράμματα. Στη σελ. 66 ο στόχος είναι τα παιδιά να μπορέσουν να διαβάσουν το κείμενο και να επιλέξουν την πληροφορία που τους είναι χρήσιμη. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να διαλέξουν τις ταινίες. Στο αριστερό μέρος της σελίδας υπάρχει και μια δραστηριότητα στόχος της οποίας είναι να υπενθυμίσει στα παιδιά τη σημασία των συντομογραφιών «π.μ.» και «μ.μ.». Τα παιδιά γράφουν κάτω από τις συντομογραφίες τις λέξεις που την αποτελούν.

► **σελ. 67**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

α' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.1). Γίνεται συζήτηση για το πώς λειτουργεί η τηλεόραση. Ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά, με πολύ απλά λόγια, για το πώς φτάνει εικόνα και ήχος στην οθόνη της τηλεόρασης.

β' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.2). Ο δάσκαλος μπορεί να αναθέσει σε μερικά παιδιά, τα οποία έχουν εγκυκλοπαίδεια στο σπίτι τους, να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας της τηλεόρασης και να τις παρουσιάσουν την επόμενη μέρα στην τάξη. Μπορεί επίσης ο δάσκαλος από το υλικό του προγράμματος "Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων" να βρει κάποια σχετικά κείμενα και να τα δώσει στα παιδιά προκειμένου να συγκεντρώσουν τις πληροφορίες τους. Τέλος, τα παιδιά, είτε από τα λεξικά τους είτε από το λεξικό της τάξης (σ' αυτή την περίπτωση καλό θα ήταν να χωριστούν σε ζευγάρια) βρίσκουν τις λέξεις-κλειδιά της άσκησης της σελίδας 67. Συζητούν τη σημασία και την προέλευση των λέξεων και βρίσκουν και άλλες λέξεις που σχετίζονται με τη λειτουργία της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου.

► **σελ. 68-69**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Το κείμενο-άρθρο αποτελεί την αφορμή για εξάσκηση στη μετατροπή της παθητικής φωνής σε ενεργητική, και το αντίστροφο. Στη δεύτερη άσκηση τα παιδιά καλούνται να αντιστοιχίσουν λέξεις. Στη μια πλευρά υπάρχουν επίθετα και στην άλλη ουσιαστικά. Οι φράσεις που σχηματίζονται υπάρχουν στο κείμενο. Έτσι, ανάλογα με το γλωσσικό επίπεδο της τάξης, τα παιδιά μπορούν:

1) να κάνουν τις αντιστοιχίσεις και στη συνέχεια να βρουν τις φράσεις στο κείμενο και να τις υπογραμμίσουν ή 2) να βρουν το πρώτο μέρος στο κείμενο και στη συνέχεια να προσπαθήσουν να κάνουν την αντιστοίχιση. Τέλος, μόλις βρουν τις φράσεις, τις υπογραμμίζουν και στο κείμενο. Επειδή μερικές λέξεις-επίθετα ταιριάζουν με περισσότερα από ένα ουσιαστικά, προτείνεται να σχηματίσουν όλες τις δυνατές φράσεις. Αρχικά να υπογραμμίσουν στο κείμενο το πρώτο μέρος (βάζοντας τη λέξη που ταιριάζει στο πρώτο μέρος) και να το διαβάσουν. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται κατανοητή και η σημασία των λέξεων. Τα παιδιά αρχίζουν να κατανοούν ότι σημασία έχει το κείμενο, και η γραμματική έχει αξία και νόημα μέσα από το κείμενο.

► **σελ. 70**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Δίνεται μια εικονογραφημένη ιστορία και περιληπτικά το περιεχόμενό της. Τα παιδιά καλούνται να συμπληρώσουν τα κενά με τα λόγια της ιστορίας. Αφού τα συμπληρώσουν, διαβάζουν την ιστορία που έφτιαξαν. Ο δάσκαλος μπορεί να επιλέξει η δραστηριότητα να γίνει ατομικά ή ομαδικά.

► **σελ. 71-72**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Μεταφορά και κυριολεξία. Τα παιδιά καλούνται να βρουν τις μεταφορικές φράσεις ή λέξεις του κειμένου και στη συνέχεια να γράψουν την κυριολεκτική τους σημασία. Και η δεύτερη δραστηριότητα σχετίζεται με το ίδιο γραμματικό φαινόμενο, δηλαδή με τη μεταφορική σημασία των λέξεων. Ο δάσκαλος δίνει στα παιδιά κάποιες εκφράσεις και τα καλεί να γράψουν τη σημασία τους. Αν το επίπεδο της τάξης και ο χρόνος το επιτρέπουν, μπορεί να ζητήσει από τα παιδιά να σκεφτούν και να γράψουν και άλλες φράσεις που τις χρησιμοποιούμε μεταφορικά.

► **σελ. 73-74**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει το κειμενάκι α) για ανάγνωση, β) για να βρουν τα παιδιά τα επίθετα, γ) ως αφορμή για συζήτηση στην τάξη. Θέματα για συζήτηση θα μπορούσαν να είναι: *τα παιδικά προγράμματα και πώς αυτά παρουσιάζονται, πώς παρουσιάζονται οι ειδήσεις, ποιος είναι ο τηλεπαρουσιαστής και τι χρειάζεται για να για να ακολουθήσει κάποιος αυτό το επάγγελμα.* Η δραστηριότητα που ακολουθεί μπορεί να γίνει σαν παιχνίδι. Καλούνται τα παιδιά να γράψουν τα συνθετικά μέρη της λέξης «τηλεπαρουσιαστής» και στη συνέχεια, στη δεύτερη δραστηριότητα του κειμένου, καλούνται να βρουν σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το επίρρημα *τηλε-*. Προτείνεται να χωριστούν οι μαθητές σε ομάδες, αν όμως ο δάσκαλος δεν το κρίνει σκόπιμο, η δραστηριότητα αυτή μπορεί εύκολα να γίνει και ατομικά. Είτε

χωριστούν σε ομάδες είτε όχι, νικητής του παιχνιδιού θα είναι εκείνος που στον χρόνο που θα οριστεί θα βρει τις περισσότερες λέξεις. Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος μπορεί να αλλάξει τον χρόνο. Ως μέσος χρόνος θεωρούνται τα 4 λεπτά. Επίσης, σε προχωρημένο γλωσσικά επίπεδο μαθητών μπορεί να μετρηθούν ως σωστές μόνο οι ορθογραφημένες λέξεις.

► **σελ. 75**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Οι μαθητές μαθαίνουν πώς γράφεται μια επιστολή ή ένα γράμμα και παράγουν γραπτό λόγο κάτω από ειδικές συνθήκες επικοινωνίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θέλουμε να γράψουν τις απόψεις τους για ένα καλύτερο παιδικό τηλεοπτικό πρόγραμμα στο διευθυντή της τηλεόρασης ή στον υπεύθυνο του προγράμματος.

► **σελ. 76-77**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Παρουσιάζονται κάποιες ειδήσεις-ανακοινώσεις από τον τοπικό τύπο (τοπικές εφημερίδες). Στόχος είναι να γίνει συζήτηση για το περιεχόμενο των συγκεκριμένων άρθρων, αλλά και, γενικότερα, για τον τρόπο που παρουσιάζεται μια είδηση από τον τύπο, να γίνει συζήτηση για την παρουσίαση της πληροφορίας σε ένα έντυπο (πώς παρουσιάζονται οι τίτλοι, τι είδους τυπογραφικοί χαρακτήρες χρησιμοποιούνται και γιατί, για το μέγεθος των γραμμμάτων, την έκταση του κειμένου, τι γράφεται με κεφαλαία και τι με μικρά γράμματα κτλ.).

α' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.2). Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Ο δάσκαλος επιλέγει ποιο είναι το κατάλληλο κείμενο για το γλωσσικό επίπεδο της ομάδας, έτσι ώστε να μπορέσουν τα παιδιά να το επεξεργαστούν χωρίς μεγάλη δυσκολία και στη συνέχεια, πάλι ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, θέτει τα ερωτήματα προφορικά ή γράφοντάς τα στον πίνακα. Οι ομάδες διαβάζουν τα κείμενα, τα συζητούν μεταξύ τους, καταγράφουν τις απαντήσεις-απόψεις τους και στο τέλος ένας εκπρόσωπος κάθε ομάδας ανακοινώνει την καταγραφή των θέσεων της ομάδας του και ακολουθεί μια σύντομη συζήτηση.

β' τρόπος επεξεργασίας: (β.δ.1). Σ' αυτή την περίπτωση μπορεί να επιλέξει ο δάσκαλος κάποια αποσπάσματα από τα άρθρα, να τα διαβάσει δυνατά και να τα συζητήσουν τα παιδιά υπό την καθοδήγησή του.

Σημείωση: Αν ο/η δάσκαλος δε θεωρεί κατάλληλα για την τάξη του τα άρθρα που παρουσιάζονται, τότε μπορεί να επιλέξει κάποια άλλα (πιο εύκολα) από την επικαιρότητα και η συζήτηση να γίνει με βάση αυτά.

► σελ. 78

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Στη δραστηριότητα αυτή οι μαθητές ασκούνται στην παραγωγή προφορικού λόγου παρουσιάζοντας κάθε πρωί για ένα δίλεπτο ή τρίλεπτο μια ενδιαφέρουσα είδηση. Αν θέλουν, κάποιοι μαθητές μπορούν να γράφουν ένα σύντομο δελτίο ειδήσεων με τα νέα της ημέρας ή με τα νέα του σχολείου και να το καρφίτσουν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης. Αν ο δάσκαλος το κρίνει εφικτό, θα μπορούσαν τα παιδιά να χωριστούν σε ομάδες και η κάθε ομάδα να συγκεντρώνει ειδήσεις και νέα από ένα συγκεκριμένο χώρο κάθε μέρα ή μια φορά την εβδομάδα (π.χ. μια ομάδα ενημερώνει την τάξη για τις κοινωνικές ειδήσεις, άλλη ομάδα για το πρόγραμμα της τηλεόρασης, άλλη ομάδα για τον καιρό ή για πληροφορίες σχετικά με τον καιρό που αφορούν τους αγρότες, άλλη ομάδα για τις αθλητικές ειδήσεις ή τις δραστηριότητες του σχολείου κτλ.). Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να διαρκέσει μεγάλο χρονικό διάστημα. Το διάστημα αυτό είναι ελεύθερος να το καθορίσει ο δάσκαλος, αλλά καλό θα ήταν να εξαρτηθεί από το ενδιαφέρον των μαθητών.

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Τα παιδιά καλούνται να δουλέψουν στο σπίτι τους. Ο δάσκαλος τα προτρέπει να ακούσουν μια μέρα ειδήσεις από το ραδιόφωνο και να κρατήσουν σημειώσεις από την είδηση που τους έκανε ιδιαίτερη εντύπωση. Στη συνέχεια θα πρέπει να γράψουν, ως δημοσιογράφοι τοπικής εφημερίδας, την είδηση που άκουσαν προκειμένου να δημοσιευτεί στον αυριανό τύπο.

Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν τα παιδιά σε ένα διαφορετικό είδος λόγου (προφορικός δημοσιογραφικός λόγος) και να μάθουν να αποκωδικοποιούν τα μηνύματα-πληροφορίες. Με το άρθρο που καλούνται να γράψουν ασκούνται στην παραγωγή γραπτού λόγου κάτω από συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας. Για να γραφτεί σωστά το άρθρο, ο δάσκαλος μπορεί να υπενθυμίσει στα παιδιά τον τρόπο με τον οποίο γράφεται ένα άρθρο σε μια εφημερίδα (*τι έκταση πρέπει να έχει, τι γράμματα θα χρησιμοποιηθούν, τι θα γραφτεί με κεφαλαία και τι με πεζά γράμματα κτλ.*). Τέλος, αν το γλωσσικό επίπεδο της τάξης είναι προχωρημένο, μπορεί κάποιοι «δημοσιογράφοι» να παρουσιάσουν την επόμενη μέρα στην τάξη το άρθρο τους και να συζητηθεί το περιεχόμενό του και ο τρόπος παρουσίασής του. Επίσης, σκόπιμο κρίνεται να επισημανθούν οι διαφορές και οι ομοιότητες του τρόπου παρουσίασης μιας είδησης από το ραδιόφωνο και από την εφημερίδα. Στο τέλος, οι μικροί δημοσιογράφοι καρφίτσουν τα άρθρα τους στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

► **σελ. 78**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Οι μαθητές μαθαίνουν πώς γράφεται μια επιστολή ή ένα γράμμα και παράγουν γραπτό λόγο κάτω από ειδικές συνθήκες επικοινωνίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θέλουμε να γράψουν τις απόψεις τους για ένα καλύτερο παιδικό τηλεοπτικό πρόγραμμα στον διευθυντή της τηλεόρασης ή στον υπεύθυνο του προγράμματος.

► **σελ. 79-80**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Στις σελίδες 79-80 υπάρχουν δύο ορθογραφικές ασκήσεις. Οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν στο άρθρο που παρουσιάζει ένα εκπαιδευτικό τηλεοπτικό πρόγραμμα κάποιες καταλήξεις ρημάτων ή γράμματα που λείπουν από κάποιες λέξεις. Η δεύτερη άσκηση είναι λεξιλογική. Είναι μια ακροστιχίδα στην οποία τα παιδιά θα πρέπει να βρουν τις λέξεις που έχουν σχέση με την τηλεόραση, τις ειδήσεις και τα τηλεοπτικά προγράμματα.

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Ελληνικά με την παρέα μου»

Ενότητα 14 ⇒ Άνοιξε γρήγορα την τηλεόραση

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς»

Ενότητα 5 ⇒ Παλιές εφημερίδες

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

το ντοκιμαντέρ (άκλ. ουσ.)

Τα περισσότερα ντοκιμαντέρ προβάλλονται στην ET-1.

το κανάλι (ουσ.)

Πόσα τηλεοπτικά κανάλια γνωρίζετε;

μεταδίδομαι, μεταδόθηκα, θα μεταδοθώ (ρ.)

Το παιδικό δελτίο μεταδίδεται κάθε Σάββατο.

παρουσιάζομαι, παρουσιάστηκα, θα παρουσιαστώ (ρ.)

Είναι μια εκπομπή που παρουσιάζεται από παιδιά.

ενημερώνω, ενημέρωσα, θα ενημερώσω (ρ.)

Οι δημοσιογράφοι ενημερώνουν τους πολίτες για τα νέα της ημέρας.

ψυχαγωγώ, ψυχαγωγήσα, θα ψυχαγωγήσω (ρ.)

Τα τηλεπαιχνίδια ψυχαγωγούν τους τηλεθεατές.

κινούμενος, -η, -ο (επίθ.)

Βλέπω κινούμενα σχέδια.

η κάμερα (ουσ.)

Όταν πρωτοαντίκρισαν την κάμερα, είχαν τρακ.

βελτιώνομαι, βελτιώθηκα, θα βελτιωθώ (ρ.)

Γίνονται προσπάθειες να βελτιωθεί το πρόγραμμα της τηλεόρασης.

φιλοξενώ, φιλοξένησα, θα φιλοξενήσω (ρ.)

Φιλοξένησε για λίγες ημέρες το ξαδερφάκι του.

**ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ 2ου ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΤΗΣ Ε΄ ΤΑΞΗΣ**

«ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ»

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
<i>Ανοίγει η αυλαία</i>	περίπου 3-4 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να ασκηθούν στη χρήση υποτακτικής και να αντιληφθούν τη διαφορά ενεστώτα υποτακτικής και αορίστου υποτακτικής. 3. Να ασκηθούν στη χρήση μετοχών παθητικού παρακειμένου. 4. Να ασκηθούν στη χρήση του παρατατικού και να εμπεδώσουν τη διαφορά του με τον ενεστώτα και τον αόριστο. 5. Να ασκηθούν στη χρήση του εξακολουθητικού μέλλοντα. 6. Να ασκηθούν στην κλίση των επιθέτων και να μάθουν να γράφουν σωστά τα γένη τους. 7. Να αντιληφθούν τη διαφορά υποτακτικής και προστακτικής έγκλισης. 8. Να αντιληφθούν τους διαφορετικούς τρόπους σύνταξης προτάσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά, αποσπάσματα από εγκυκλοπαιδικά κείμενα, έντυπα από συλλόγους, προσκλήσεις και προγράμματα θεάτρων, αφίσες, εικονογραφημένη ιστορία, σκίτσα κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 -Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • Ένα μήνυμα στέλνω (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη (Δράση 3 - Εκπ/κό υλικό)
<i>Πάμε στο μουσείο;</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να ασκηθούν στη χρήση του παρακειμένου και να αντιληφθούν τη διαφορά του από τον ενεστώτα. 3. Να ασκηθούν στη χρήση διαλόγων. 4. Να κατανοήσουν τη σημασία της παρομοίωσης. 5. Να ασκηθούν στην κλίση των επιθέτων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες ή περιοδικά, λογοτεχνικό κείμενο, αποσπάσματα από εγκυκλοπαιδικό κείμενο, αφίσα κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 - Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη (Δράση 3 - Εκπ/κό υλικό) • Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • Φτιάχνουμε μια συλλογή (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό)

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
<i>Ολυμπιακοί Αγώνες</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να ασκηθούν στη χρήση αορίστου παθητικής φωνής και να αντιληφθούν τη διαφορά του με τον ενεστώτα παθητικής φωνής. 3. Να εμπεδώσουν τη χρήση των σημείων στίξης. 4. Να αντιληφθούν τους τρόπους σύνδεσης προτάσεων και λέξεων. 5. Να ασκηθούν στην κλίση των επιθέτων. 6. Να ασκηθούν στις σύνθετες λέξεις. 7. Να μάθουν να βρίσκουν τη σημασία των λέξεων. 8. Να ασκηθούν στη μετατροπή φράσεων με ρήματα της υποτακτικής σε προστακτική. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά, αποσπάσματα από εγκυκλοπαιδικό κείμενο και άλλα βιβλία, αφίσα, ενημερωτικά έντυπα, φωτογραφίες κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, γιο. τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 - Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη (Δράση 3 - Εκπ/κό υλικό) • Ελληνικά με την παρέα μου, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ, Ρέθυμνο, 1999.
<i>Επαγγέλματα</i>	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να ασκηθούν στην κλίση αρσενικών ουσιαστικών σε -ίας. 3. Να ασκηθούν στο διαχωρισμό ουσιαστικών ανάλογα με την κατάληξή τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες, μικρές αγγελίες, σκίτσα κτλ. • Οι εμπορικοί δρόμοι (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • Τα προϊόντα στην αγορά (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Ο κήπος μου ... η γη

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Η ενότητα παρουσιάζει θέματα που σχετίζονται με τη μόλυνση του περιβάλλοντος και αναφέρεται κυρίως στους τρόπους προστασίας του περιβάλλοντος.

Τα παιδιά σχολιάζουν το εξώφυλλο της ενότητας, αναλύουν τα σκίτσα και καταθέτουν τις απόψεις τους για το περιεχόμενο της ενότητας.

Δραστηριότητες

► σελ. 3

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα βασίζεται στο κείμενο της προηγούμενης σελίδας. Ο δάσκαλος καλεί τα παιδιά να διαβάσουν το κείμενο ή το διαβάζει και στη συνέχεια τα προτρέπει σε μια συζήτηση με θέμα το δάσος, με στόχο την παραγωγή προφορικού λόγου. Οι τρεις ερωτήσεις που υπάρχουν στη σελίδα είναι περισσότερο ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου. Αν το γλωσσικό επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, ο δάσκαλος μπορεί, μετά από την προφορική συζήτηση, να ζητήσει από τα παιδιά να γράψουν τις απόψεις τους στην τελευταία δραστηριότητα, έτσι ώστε παράλληλα να υπάρξει και άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου.

► σελ. 4

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 4 βασίζεται στο κείμενο της ίδιας σελίδας και έχει στόχο την παραγωγή γραπτού λόγου από τα παιδιά. Ο δάσκαλος μπορεί να προτρέψει τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το «δεν πρέπει», όπως και στο παράδειγμα. Στη δεύτερη δραστηριότητα υπάρχουν κάποιες φράσεις με θέμα τη μόλυνση των ακτών και των θαλασσών και οι μαθητές καλούνται να βρουν τα άρθρα που λείπουν.

► σελ. 5

Βαθμός δυσκολίας: 1

Το απόσπασμα του άρθρου που παρουσιάζεται έχει το ίδιο θέμα με αυτό της προηγούμενης σελίδας – τη θαλάσσια ρύπανση. Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος επιλέγει να το διαβάσει δυνατά ο ίδιος, να το διαβάσει δυνατά ένα παιδί ή να το διαβάσουν

τα παιδιά μόνα τους, με στόχο να εξασκήσουν την αναγνωστική τους δεξιότητα. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος κάνει ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου και τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους με αφορμή το κείμενο, όπως δείχνει και η πρώτη ερώτηση.

Η δεύτερη δραστηριότητα, αν οι συνθήκες το επιτρέπουν, μπορεί να γίνει ως εξής: οι μαθητές καλούνται να οργανώσουν μια πραγματική «εκστρατεία» καθαρισμού των ακτών ή του δάσους της περιοχής τους. Μεταξύ των άλλων, καλούνται να γράψουν μια ανακοίνωση και έτσι ασκούνται σ' αυτό το είδος κειμένου.

Τέλος, η τρίτη δραστηριότητα μπορεί να συνδυαστεί με την ώρα της αισθητικής αγωγής.

► **σελ. 6**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή το κείμενο, γίνεται με τους ίδιους τρόπους άσκηση αναγνωστικής δεξιότητας και στη συνέχεια οι μαθητές συζητούν τις αιτίες καταστροφής των δασών. Η συζήτηση μπορεί να συνδυαστεί με αυτή που έγινε στην αρχή της ενότητας, η οποία αφορούσε, κυρίως, τις ωφέλειες του δάσους τόσο για το περιβάλλον όσο και για τον άνθρωπο. Οι μαθητές μετά τη συζήτηση καλούνται να γράψουν τις απόψεις τους γι' αυτό το θέμα.

► **σελ. 7, 8, 9**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά μαθαίνουν τι είναι η ανακύκλωση. Γίνεται συζήτηση στην τάξη και μετά τη συζήτηση προσπαθούν όλοι μαζί να συμπληρώσουν την άσκηση βρίσκοντας αντικείμενα που μπορούν να ανακυκλωθούν. Σ' αυτή τη δραστηριότητα θα πρέπει ο δάσκαλος να γνωρίζει πολύ καλά τα αντικείμενα, έτσι ώστε να συμβάλει στο να τα μάθουν οι μαθητές σωστά.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας αναφέρεται στην ανακύκλωση του γυαλιού και του αλουμινίου. Θα ήταν καλό να συζητηθούν στην τάξη και οι δύο διαδικασίες ανακύκλωσης. Στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές να επιλέξουν μία από τις δύο διαδικασίες και να την περιγράψουν.

► **σελ. 10, 11**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 10 μπορεί να γίνει με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι να απαντήσουν οι μαθητές και με βάση τις απαντήσεις τους να αρχίσει μια συζήτηση για τη χρήση του χαρτιού και την ανακύκλωσή του. Μετά από τη συζήτηση οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν τα αποσπάσματα από τα άρθρα της σελίδας 11 και να τα συζητήσουν. Ο δεύτερος τρόπος είναι να διαβαστούν τα αποσπάσματα και μετά να γίνει η συζήτηση.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δεύτερη δραστηριότητα οι μαθητές καλούνται να θυμηθούν τα απόλυτα αριθμητικά επίθετα. Είναι μια εύκολη άσκησης εμπέδωσης.

Βαθμός δυσκολίας: 2 Η τρίτη δραστηριότητα προτρέπει τους μαθητές να γράψουν μια επιστολή. Είναι μια άσκηση σε ένα διαφορετικό είδος κειμένου. Αν οι μαθητές δυσκολεύονται να γράψουν, τότε μπορεί να προηγηθεί μια προφορική συζήτηση σχετική με το θέμα.

► **σελ. 12**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Η δραστηριότητα αυτή είναι μια γραμματική άσκηση. Οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν το κείμενο, το οποίο είναι γραμμένο σε χρόνο αόριστο, και κατόπιν να προσπαθήσουν να το γράψουν μεταφέροντάς το σε χρόνο μέλλοντα. Καλό θα ήταν ο δάσκαλος να ζητήσει από τα παιδιά να υπογραμμίσουν τους ρηματικούς τύπους και η άσκηση αυτή να γίνει πρώτα προφορικά.

► **σελ. 13**

Βαθμός δυσκολίας: 1 Μια καλή άσκηση για την παραγωγή λόγου είναι η εικονογραφημένη ιστορία της σελίδας 13. Η ιστορία αυτή έχει άμεση σχέση με το πρόβλημα της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Αυτή η δραστηριότητα είναι, επιπλέον, και άσκηση κατανόησης του περιεχομένου μέσα από τις εικόνες. Η άσκηση αυτή μπορεί να γίνει στην αρχή και προφορικά.

► **σελ. 14**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Οι μαθητές καλούνται να βρουν τα επίθετα που υπάρχουν στην παράγραφο και στη συνέχεια να γράψουν τα τρία γένη στον πίνακα που ακολουθεί. Αν κάποιοι μαθητές δυσκολεύονται, μπορούμε να τους βοηθήσουμε βρίσκοντας όλοι μαζί τα επίθετα και υπογραμμίζοντάς τα. Οι ασκήσεις με τα επίθετα επαναλαμβάνονται συχνά, γιατί είναι γνωστές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές μας όσον αφορά το γένος των επιθέτων. Αν ο δάσκαλος κρίνει ότι χρειάζονται και άλλες σχετικές ασκήσεις, τότε μπορεί να προτείνει στους μαθητές να βρουν σχετικού περιεχομένου κείμενα (ή να βρει ο ίδιος από το υπόλοιπο υλικό του Προγράμματος) και να δουλέψουν το ίδιο γραμματικό φαινόμενο.

► **σελ. 15, 16**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Στις δραστηριότητες αυτές οι μαθητές ασκούνται στη συλλογή πληροφοριών, άρα και στην κατανόηση κειμένων. Δίνεται η ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν το λεξικό τους. Τέλος, οι δύο επιμέρους δραστηριότητες συνδυάζονται με το μάθημα της γεωγραφίας και μπορούν οι μαθητές είτε να ανακαλέσουν είτε να μάθουν κάποιες πληροφορίες με ευχάριστο τρόπο.

► **σελ. 17**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Μέσα από μια διαφήμιση δίνεται μια άσκηση με ουσιαστικά. Οι μαθητές καλούνται να γράψουν τις λέξεις που λείπουν. Είναι χα-

ρακτηριστικό ότι όλες είναι θηλυκά και ουδέτερα ουσιαστικά. Ο δάσκαλος μπορεί με αφορμή αυτή την άσκηση να κάνει και άλλες παρόμοιες με τα υπόλοιπα κείμενα που υπάρχουν στην ενότητα. Οι λέξεις δίνονται στο πάνω μέρος της σελίδας, έτσι ώστε να βοηθηθούν οι μαθητές.

► **σελ. 18**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Μέσα από τις οδηγίες ενός παιχνιδιού οι μαθητές καλούνται να γράψουν τα ρήματα στο δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο του αορίστου προστακτικής. Και σ' αυτή την περίπτωση, αν υπάρχει ανάγκη, μπορούν οι μαθητές να εντοπίσουν σε ομάδες τα ρήματα και να τα υπογραμμίσουν και στη συνέχεια να προχωρήσουν στη μετατροπή τους.

► **σελ. 19**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα σκίτσα που υπάρχουν στη σελίδα 19 είναι ενδεικτικά. Τόσο ο δάσκαλος όσο και οι μαθητές μπορούν να βρουν δικό τους σχετικό υλικό και να αναπτύξουν τις απόψεις τους προφορικά και σε άλλα γραπτά. Ο στόχος είναι σαφώς η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

► **σελ. 20, 21, 22**

Βαθμός δυσκολίας: 1,2,3

Οι τρεις τελευταίες σελίδες είναι ασκήσεις λεξιλογίου και ορθογραφίας. Η πρώτη άσκηση έχει αναγραμματισμούς και είναι μια εύκολη άσκηση για τους μαθητές. Η δεύτερη έχει λέξεις στις οποίες λείπουν τα φωνήεντα και είναι μια λίγο πιο δύσκολη άσκηση, η οποία μπορεί να γίνει και σαν παιχνίδι. Η τρίτη άσκηση είναι ένα κρυπτόλεξο. Οι δέκα λέξεις που υπάρχουν στο κρυπτόλεξο είναι: *ασβός, τόνος, πάντα, γεράκι, ρινόκερος, χελώνα, αρκούδα, νυχτερίδα, αετός, φώκια.*

Τέλος, η τελευταία άσκηση είναι ένα σταυρόλεξο. Η άσκηση αυτή απευθύνεται σε προχωρημένους μαθητές. Η λύση του σταυρόλεξου είναι:

Οριζόντια

Δαδιάς, 2. νέφος, 3. περιβαλλοντική, 4. φυτοφάρμακα, 5. δάση, 6. αετός.

Κάθετα

1. πάντα, 2. δεντροφύτευση, 3. Βιστωνίδα, 4. γεράκι, 5. καρέτα.

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Τα προϊόντα στην αγορά»

Ενότητα 3 ⇒ Τα ζώα, σελ. 32-34

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Μια μέρα δρόμος»

Ενότητα 3 ⇒ Το τοπίο: βουνά, ποτάμια και θάλασσα, σελ. 23

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες»

1^η ημέρα: από την Ορεστιάδα έως τον ποταμό Νέστο, σελ. 8, 14,19

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη»

Στάση 9 ⇒ Το εργοστάσιο, σελ.42, 43, 44

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ο βιότοπος (ουσ.)	<i>Το δάσος της Λαδιάς είναι από τους σημαντικότερους βιότοπους στην Ελλάδα.</i>
ανακυκλώνω, ανακύκλωσα, θα ανακυκλώσω (ρ.)	<i>Εμείς δεν πετάμε τις παλιές εφημερίδες τις ανακυκλώνουμε.</i>
η ρύπανση (ουσ.)	<i>Εξαιτίας της θαλάσσιας ρύπανσης χάνεται ένας σημαντικός αριθμός ψαριών.</i>
η συνεργασία (ουσ.)	
αποψιλώνω, αποψίλωσα, θα αποψιλώσω (ρ.)	<i>Πέρσι αποψίλωσαν την περιοχή και φέτος γέμισε οικοδομές.</i>
τραυματισμένος, -η, -ο (μτχ.)	<i>Πήγαν τον τραυματισμένο αετό στο Κέντρο Περί-θαλάσσης Άγριων Ζώων και Πουλιών.</i>
ο δρυμός (ουσ.)	<i>Στην Ελλάδα υπάρχουν σε 10 περιοχές εθνικοί δρυμοί.</i>
ο υγρότοπος (ουσ.)	<i>Η Ελλάδα έχει συνολικά 378 υγρότοπους.</i>
το απόβλητο, τα απόβλητα (ουσ.)	<i>Τα εργοστάσια μολύνουν το περιβάλλον ρίχνοντας τα απόβλητά τους στη θάλασσα.</i>
η δεντροφύτευση (ουσ.)	<i>Το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε τη δεντροφύτευση της πλαγιάς.</i>
προστατεύομαι, προστατεύτηκα (ρ.)	<i>Η χελώνα καρέτα-καρέτα προστατεύεται στη Ζάκυνθο.</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

Φιλίες και παιχνίδια

Διάρκεια διδασκαλίας:

περίπου 3 εβδομάδες

► σελ. 23

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να σχολιάσουν το σκίτσο που βλέπουν, να αναγνωρίσουν τα παιχνίδια του σκίτσου και να τα ονομάσουν. Ακολουθεί συζήτηση για τα παιχνίδια αυτά (*αν τα γνωρίζουν, αν ξέρουν πώς παίζονται κάποια από αυτά, ποιο είναι το αγαπημένο τους*). Μπορούν να γράψουν τα παιχνίδια που βλέπουν στον πίνακα ή στο τετράδιό τους, γράφοντας και το σωστό άρθρο (ο, η, το).

► σελ. 24 - 25

Βαθμός δυσκολίας: 1

Κεντρικό κείμενο: Διασκευασμένο λογοτεχνικό κείμενο της Γ. Ανεζίνη-Αεράκη. Τα παιδιά διαβάζουν το κείμενο μόνα τους. Στη συνέχεια το διαβάζουν στην τάξη φωναχτά ή το διαβάζει ο δάσκαλος (ανάλογα με το επίπεδο της τάξης). Ακολουθεί συζήτηση γύρω από το περιεχόμενο του κειμένου. Τα παιδιά θα μιλήσουν για τις δικές τους εμπειρίες, για τους φίλους τους (*πώς τους γνώρισαν, πόσο καιρό είναι φίλοι, τα ονόματά τους*). Επίσης, μπορούν να σχολιάσουν και το σκίτσο που συνοδεύει το κείμενο. Όπου τα παιδιά συναντήσουν δυσκολίες, ο δάσκαλος εξηγεί τις λέξεις.

► σελ. 26

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους δίνονται, επιλέγοντας τη μία από τις τρεις απαντήσεις κάθε ερώτησης (α, β ή γ). Για να αποφευχθεί τυχαία επιλογή στις απαντήσεις, ο δάσκαλος ζητά από τα παιδιά να βρουν το κομμάτι του κειμένου που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Τα παιδιά επιλέγουν το κομμάτι κάθε σκίτσου που ταιριάζει με την απάντησή τους.

► σελ. 27

Βαθμός δυσκολίας: 2

Ο δάσκαλος ρωτάει τα παιδιά αν όσα αφηγείται ο Δροσερός συμβαίνουν τώρα ή αν έχουν συμβεί στο παρελθόν. Μετά τις απαντήσεις τους προχωράει στην άσκηση, επισημαίνοντας τις διαφορές παρατατικού και αορίστου. Βρίσκουν μέσα από το κεί-

μενο τα ρήματα που είναι στον παρατατικό, τα υπογραμμίζουν και τα γράφουν στο βιβλίο τους ή στο τετράδιό τους.

Στη συνέχεια μεταφέρουν –σε ένα επιλεγμένο κομμάτι του κειμένου– τα ρήματα που βρήκαν (παρατατικός) στον ενεστώτα. Η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί και τα παιδιά να μεταφέρουν τα ρήματα και στον αόριστο. Διαβάζουν πάλι το κείμενο και παρατηρούν τις διαφορές, τις οποίες ο δάσκαλος αναλύει περισσότερο. Η άσκηση αυτή μπορεί να γίνει και στον πίνακα.

► **σελ. 28**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη συνέχεια, ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να περιγράψουν την πρώτη τους συνάντηση με ένα φίλο ή μια φίλη τους. Αν τα παιδιά συναντήσουν δυσκολία, η άσκηση μπορεί να γίνει και προφορικά. Στην περιγραφή τους θα χρησιμοποιήσουν παρατατικό. Κάθε παιδί θα διαβάσει αυτό που έγραψε για τον δικό του φίλο.

► **σελ. 29**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να παρατηρήσουν τη διαφήμιση μιας τηλεοπτικής σειράς. Στη συνέχεια πρέπει να βρουν τη λέξη που εμφανίζεται στη διαφήμιση περισσότερες φορές από τις υπόλοιπες και να συμπληρώσουν τις παύλες.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά καλούνται να κλίνουν τη λέξη *φίλος*, όχι όμως με τον μηχανικό τρόπο: «ο *φίλος*, του *φίλου* κτλ.» αλλά να βρίσκουν κάθε τύπο της λέξης μέσα σε φράσεις.

► **σελ. 30**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Σε αυτή την άσκηση υπάρχει η λέξη *φίλη*. Εδώ τα παιδιά καλούνται να μεταφέρουν τις φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει και άλλο υλικό για την εμπέδωση της κλίσης των ισοσύλλαβων αρσενικών σε –ος και των ισοσύλλαβων θηλυκών σε –η.

► **σελ. 31**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Πρόκειται για μια άσκηση στην οποία τα παιδιά ασκούνται στην παραγωγή σύνθετων λέξεων με πρώτο συνθετικό τη λέξη «φίλος» και δεύτερο συνθετικό τις λέξεις που δίνονται στην παρένθεση. Αν σε κάποιες λέξεις δυσκολευτούν, χρειάζεται βοήθεια. Τις λέξεις που συνθέτουν μπορούν να τις γράψουν και στον πίνακα. Τα σήματα που υπάρχουν σε κάθε σημαία από τα караβάκια θα διευκολύνουν τους μαθητές στο να βρουν τις λέξεις (φιλότιμος, φίλαθλος, φιλότιμος, φιλελεύθερος, φιλότιμος, φιλόδοξος, φιλήσυχος, φιλόζωος, φιλόξενος). Στη συνέχεια μπορούν επίσης να σχηματίσουν και τα άλλα γένη του επιθέτου καθώς και προτάσεις μέσα στις οποίες θα περιέχονται οι λέξεις που βρήκαν.

► **σελ. 32**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή τα παιδιά καλούνται να συμπληρώσουν με ρήματα στην προστακτική του αορίστου τα κενά των οδηγιών για τη διοργάνωση μιας γιορτής. Για να μην υπάρξουν ιδιαίτερες δυσκολίες, οι οδηγίες απλοποιήθηκαν και τα ρήματα που θα συμπληρωθούν δίνονται σε παρένθεση. Τα παιδιά επιλέγουν το σωστό ρήμα και το βάζουν στον σωστό τύπο στα κενά. Αφού ολοκληρωθεί η άσκηση, διαβάζεται και στην τάξη από κάποια παιδιά. Μπορεί επίσης να γίνει συζήτηση με τα παιδιά, τα οποία θα μιλήσουν για το τι προετοιμασίες κάνουν τα ίδια πριν από κάποια γιορτή.

► **σελ. 33**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή τα παιδιά εισάγονται σε μια περίπτωση επικοινωνίας. Η Εμινέ προσκαλεί τον φίλο της Αλί στα γενέθλιά της και του τηλεφωνεί. Υπάρχει ένα δείγμα για το πώς μπορούν να ξεκινήσουν, χωρίς όμως αυτό να λειτουργεί δεσμευτικά. Τον διάλογο μπορούν να τον φτιάξουν οι μαθητές ανά δύο ή κατά ομάδες. Ο διάλογος μπορεί να γίνει γραπτά ή προφορικά. Αν γίνει γραπτά, στη συνέχεια μπορούν να τον αναπαραστήσουν μέσα στην τάξη. Στη δεύτερη άσκηση τα παιδιά καλούνται να φτιάξουν μια πρόσκληση για ένα πάρτι που πρόκειται να κάνουν. Σε κάθε πρόσκληση πρέπει να γράφουν τα στοιχεία που συνήθως υπάρχουν σε μια πρόσκληση (*όνομα, ημερομηνία, ώρα, διεύθυνση, τηλέφωνο, λόγος πρόσκλησης*). Μπορούμε να φέρουμε στα παιδιά διάφορα είδη προσκλήσεων και, αφού τις μελετήσουν προσεκτικά, να επισημάνουν τις διαφορές ή να φτιάξουν προσκλήσεις για διαφορετικές περιστάσεις (*γενέθλια, γάμος, εκδήλωση σχολείου κτλ.*).

Βαθμός δυσκολίας: 1

► **σελ. 34, 35**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη σελίδα 34 οι μαθητές διαβάζουν το γράμμα που έχει γράψει μια μαθήτρια ενός Γυμνασίου, στο οποίο μιλάει για τις απόψεις της για τη φιλία. Με αφορμή το γράμμα αυτό θα ακολουθήσει συζήτηση μέσα στην τάξη και τα παιδιά θα εκφράσουν τις δικές τους ιδέες και απόψεις για τη φιλία. Τις απόψεις τους αυτές θα τις μεταφέρουν αργότερα σε μια μικρή παράγραφο. Στο γράμμα της μαθήτριας είναι υπογραμμισμένα ορισμένα ρήματα, τα οποία οι μαθητές πρέπει να τα μεταφέρουν στον παρατατικό. Πρόκειται για μια εύκολη άσκηση, αφού έχουν ήδη εξασκηθεί στη χρήση του παρατατικού.

► **σελ. 36**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη σελίδα αυτή οι μαθητές γράφουν ένα γράμμα σε κάποιον φίλο τους. Τα παιδιά γράφουν ό,τι θέλουν στο γράμμα τους. Μπορεί να προηγηθεί συζήτηση για το πώς γράφουμε ένα τέτοιο γράμμα (περιεχόμενο, διαφορές από ένα γράμμα με επίσημο ύφος, φίλοι

από το εξωτερικό κτλ.). Στη συνέχεια κάθε παιδί θα διαβάσει το γράμμα του σε όλη την τάξη.

► **σελ. 37**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να διαβάσουν προσεκτικά το κείμενο και κατόπιν να προσπαθήσουν να συμπληρώσουν τα κενά με -η ή με -ι, όπου χρειάζεται. Μπορούν να δοθούν κι άλλες τέτοιες ασκήσεις. Έπειτα μπορεί να ακολουθήσει συζήτηση για το περιεχόμενο του κειμένου και τα παιδιά να πουν τι θα έκαναν αν έβρισκαν κάποιο παιχνίδι.

Βαθμός δυσκολίας: 1 Στη δεύτερη άσκηση της σελίδας τα παιδιά καλούνται να βρουν τις αντίθετες από τις λέξεις του κειμένου της προηγούμενης άσκησης. Παρόμοιες ασκήσεις έχουν δοθεί και σε προηγούμενες τάξεις, οπότε αναμένεται να μη δυσκολευτούν.

► **σελ. 38**

Βαθμός δυσκολίας: 2 Στην αρχή γίνεται συζήτηση για το πώς γίνεται η περιγραφή ενός προσώπου και έπειτα οι μαθητές θα γράψουν σε μια παράγραφο για έναν/μία ή περισσότερους φίλους τους. Η άσκηση αυτή μπορεί να γίνει και προφορικά. Η ίδια άσκηση μπορεί να γίνει και σαν παιχνίδι. Ένας μαθητής περιγράφει κάποιον/α από τους συμμαθητές/συμμαθήτριές του, χωρίς να πει το όνομά του και οι υπόλοιποι προσπαθούν να βρουν για ποιον/ποια μιλάει. Στη συνέχεια θα κολλήσουν φωτογραφίες των αγαπημένων τους φίλων στις κορνίζες του σκίτσου ή θα τους ζωγραφίσουν μέσα σε αυτές.

► **σελ. 39**

Βαθμός δυσκολίας: 2, 3 Τα παιδιά διαβάζουν με προσοχή τους κανόνες για μια σωστή φιλία και έπειτα μπορούν να τους σχολιάσουν. Ο δάσκαλος προσπαθεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των παιδιών για συζήτηση. Τα παιδιά θα καταθέσουν τις δικές τους απόψεις και θα πουν αν συμφωνούν ή όχι με τους κανόνες αυτούς. Μετά μπορούν να γράψουν τους δικούς τους κανόνες φιλίας.

► **σελ. 40, 41**

Βαθμός δυσκολίας: 1,2 Ο δάσκαλος προτρέπει τα παιδιά να παρατηρήσουν με προσοχή τα σκίτσα. Τα παιδιά γράφουν κάτω από κάθε σκίτσο το παιχνίδι που ταιριάζει μαζί με το σωστό άρθρο. Τα παιχνίδια με τη σειρά που απεικονίζονται είναι: μήλα, κρεμάλα, παζλ, επιτραπέζια παιχνίδια, σχοινάκι, ποδόσφαιρο, μακριά γαϊδούρα, κουτσό, βεζίρης, κρυφτό, κούκλες, τυφλόμυγα, ρόδα και κυνηγητό. Η άσκηση προσφέρεται για παραγωγή προφορικού λόγου. Τα παιδιά περιγράφουν κάθε παιχνίδι με λίγα λόγια και εκφράζονται ελεύθερα.

► σελ. 42, 43

Βαθμός δυσκολίας: 2,3

Στη σελίδα 42 τα παιδιά παρουσιάζεται το περιεχόμενο δύο βιβλίων που αναφέρονται στα παιχνίδια.

Στην πρώτη άσκηση της σελίδας 43 τα παιδιά καλούνται να βρουν τον **συγκριτικό βαθμό** των επιθέτων, που σχηματίζεται **περιφραστικά** από τον θετικό με το ποσοτικό επίρρημα **πιο** και **μονολεκτικά** με την κατάληξη: **-τερος, -τερη, -τερο**. Ο δάσκαλος βοηθάει όσα παιδιά δυσκολεύονται.

Τα παιδιά συζητούν για τα παιχνίδια που παίζουν με τους φίλους τους και για το αγαπημένο τους παιχνίδι. Πρόκειται για μια άσκηση που προσφέρεται για την παραγωγή προφορικού λόγου. Τα παιχνίδια είναι ένα ευχάριστο θέμα, που παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές να εκφραστούν ελεύθερα και να περιγράψουν με ευκολία τα παιχνίδια που τους αρέσουν περισσότερο. Στην περιγραφή αυτή μπορούν να χρησιμοποιήσουν παραθετικά, ώστε να γίνει συνδυασμός με την προηγούμενη άσκηση.

► σελ. 44

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή τα παιδιά γράφουν πώς παίζεται το αγαπημένο τους παιχνίδι. Δε θα δυσκολευτούν ιδιαίτερα στην περιγραφή αυτή, αφού έχει προηγηθεί σχετική συζήτηση για το θέμα.

► σελ. 45

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Τα παιδιά διαβάζουν προσεκτικά το κείμενο που ακολουθεί. Ο δάσκαλος μπορεί να κάνει ερωτήσεις στα παιδιά, για να διαπιστώσει αν έχουν κατανοήσει το νόημα του κειμένου (π.χ. *Πότε εμφανίστηκαν τα πρώτα μεταλλικά αυτοκινητάκια; Ποια ήταν τα πρώτα ρομπότ; κτλ.*). Η συζήτηση μπορεί να επεκταθεί και στην εξέλιξη άλλων πραγμάτων (π.χ. *αυτοκίνητο, επικοινωνίες, ενδυμασία κτλ.*). Τα παιδιά μπορούν να ανατρέξουν στη σχολική βιβλιοθήκη και να βρουν σχετικό πληροφοριακό υλικό.

► σελ. 46

Βαθμός δυσκολίας: 1

Πρόκειται για μια εύκολη άσκηση αντιστοίχισης. Τα παιδιά καλούνται να ενώσουν τα κομμάτια των προτάσεων, έτσι που να βγαίνει ολοκληρωμένο νόημα. Οι προτάσεις είναι από το κείμενο της σελίδας 45. Αν τα παιδιά συναντήσουν δυσκολία, μπορούν να ανατρέξουν στο κείμενο και να ενώσουν έπειτα την πρόταση.

Στη δεύτερη άσκηση αυτής της σελίδας θα βρουν τα επίθετα του κειμένου και θα σχηματίσουν και τα τρία γένη τους. Μπορούν να φτιάξουν προτάσεις χρησιμοποιώντας τα επίθετα που βρήκαν και να τις γράψουν στο τετράδιό τους ή στον πίνακα της τάξης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

η φιλία (ουσ.)	<i>Η φιλία είναι πολύ σημαντική για τη ζωή των ανθρώπων.</i>
ευαίσθητος, -η, -ο (επίθ.)	<i>Η Φλόγα ήταν μια ευαίσθητη πεταλούδα.</i>
αχώριστος, -η, -ο (επίθ.)	<i>Είναι τρεις αχώριστοι φίλοι.</i>
η ηλιαχτίδα (ουσ.)	<i>Οι ηλιαχτίδες μάς ζέσταιναν.</i>
η συνάντηση (ουσ.)	<i>Θυμάμαι την πρώτη μου συνάντηση με την Αϊσέ.</i>
υποφέρω, υπέφερα, θα υποφέρω (ρ.)	<i>Τα λουλούδια υπέφεραν από τη μεγάλη ζέστη.</i>
η πρόσκληση (ουσ.)	<i>Έστειλα τις προσκλήσεις στους φίλους μου.</i>
διασκεδαστικός, -ή, -ό (επίθ.)	<i>Ο Αχμέτ οργάνωσε μια πολύ διασκεδαστική γιορτή.</i>
απειλώ, απείλησα, θα απειλήσω (ρ.)	<i>Δεν είχε καταλάβει τον κίνδυνο που την απειλούσε.</i>
καλεσμένος, -η, -ο (μτχ.)	<i>Είναι και η Μαρία καλεσμένη στη γιορτή του Φαρούκ.</i>
προσωπικά (επίρρ.)	<i>Θα ειδοποιήσω προσωπικά τους καλεσμένους μου.</i>
πεισματάρης, -α, -ικο (επίθ.)	<i>Μην είστε πεισματάρηδες.</i>
ειλικρινής, -ής, -ές (επίθ.)	<i>Να είσατε πάντοτε ειλικρινείς.</i>
πήλινος, -η, -ο (επίθ.)	<i>Τα παιδιά των αρχαίων Ελλήνων έπαιζαν με πήλινα ζωάκια.</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

Περπατώ... Οδηγώ... Προσέχω...

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Η ενότητα αυτή έχει στόχο, παράλληλα με τη γλωσσική ανάπτυξη, να ενημερώσει τους μαθητές σε θέματα οδικής κυκλοφορίας και συμπεριφοράς.

Ο δάσκαλος καλεί τους μαθητές να παρατηρήσουν προσεκτικά το εξώφυλλο και να το σχολιάσουν. Το εξώφυλλο δίνει μια πρώτη εικόνα των θεμάτων που θα παρουσιαστούν στην ενότητα αυτή.

Δραστηριότητες

► σελ. 48, 49, 50

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Η ενότητα αρχίζει με απόσπασμα από ένα βιβλίο στο οποίο αναφέρονται κανόνες οδικής κυκλοφορίας. Οι μαθητές διαβάζουν το απόσπασμα με στόχο να κατανοήσουν το κείμενο και να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα. Στη συνέχεια, και με αφορμή το κείμενο, γίνεται μια πρώτη σχετική συζήτηση.

Οι μαθητές στη σελίδα 49 απαντούν στις ερωτήσεις, που είναι ουσιαστικά ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου. Σ' αυτή τη δραστηριότητα δίνεται και η ευκαιρία χρησιμοποίησης λεξικού.

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 50 είναι μια επανάληψη στις σύνθετες λέξεις, ενώ η δεύτερη δίνει την ευκαιρία να γίνει συζήτηση για την παύλα και τη χρήση της στον διάλογο.

► σελ. 51, 52

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στις σελίδες αυτές οι μαθητές καλούνται να μάθουν κάποια από τα σήματα της τροχαίας που συναντάμε συχνότερα. Και στις δυο ασκήσεις κάνουν αντιστοιχίσεις μεταξύ της λεκτικής περιγραφής ενός σήματος και της εικόνας του. Καλό θα ήταν με αφορμή τις ασκήσεις να γίνει και μια συζήτηση με θέμα τη χρησιμότητα των σημάτων κυκλοφορίας. Τέλος, η σελίδα 52 μπορεί να αποτελέσει αφορμή για συζήτηση σχετικά με τους τρόπους που δηλώνεται η προσταγή και ότι ένας από αυτούς τους τρόπους είναι η χρήση της προστακτικής. Έτσι, θα μπορούσαν οι μαθητές να υπογραμμίσουν τα ρήματα που βρίσκονται στην προστακτική.

► **σελ. 53**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Οι μαθητές διαβάζουν αποσπάσματα από τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Ταυτόχρονα ασκούνται στην κλίση ουσιαστικών.

► **σελ. 54**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η αφίσα γίνεται αφορμή για τη μετατροπή φράσεων από τον πληθυντικό στον ενικό. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή, γιατί τα ρήματα βρίσκονται στην προστακτική.

Η δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας έχει στόχο την παραγωγή γραπτού λόγου σε ειδικές συνθήκες επικοινωνίας. Εδώ θα πρέπει να δοθεί η κατάλληλη βοήθεια από τον δάσκαλο στον μαθητή για να αναπτύξει επιχειρήματα.

► **σελ. 55**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Μέσα από το απόσπασμα ενός κειμένου οι μαθητές ασκούνται στη χρήση των ρημάτων. Τα ρήματα τους δίνονται στις παρενθέσεις και οι μαθητές πρέπει να χρησιμοποιήσουν τον κατάλληλο χρόνο και το κατάλληλο πρόσωπο.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δεύτερη ερώτηση είναι ουσιαστικά μια ερώτηση γνώσης. Αφού βρουν οι μαθητές την απάντηση, θα ήταν καλό να γίνει μια σύντομη συζήτηση για την ανάγκη ύπαρξης αντανακλαστικών σημάτων.

► **σελ. 56, 57**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη σελίδα 56 οι μαθητές καλούνται να βρουν και να υπογραμμίσουν μέσα στο ποίημα τα μεταφορικά μέσα. Μπορεί ο δάσκαλος, αν το κρίνει απαραίτητο, να χρησιμοποιήσει το ποίημα και για την ανάπτυξη της αναγνωστικής δεξιότητας. Επίσης οι μαθητές μπορούν να σχολιάσουν την εικονογράφηση της σελίδας και να συζητήσουν πολύ σύντομα για τα μέσα συγκοινωνίας. Έτσι, θα απαντήσουν εύκολα και στην πρώτη δραστηριότητα της επόμενης σελίδας. Σ' αυτή τη δραστηριότητα δίνεται προσοχή και στην ορθογραφία των λέξεων.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην επόμενη δραστηριότητα οι μαθητές πρέπει να μετατρέψουν δέκα ρήματα που υπάρχουν στο ποίημα από τον χρόνο αόριστο στον μέλλοντα. Αφού τελειώσουν, καλούνται να διαλέξουν μία στροφή και να τη διαβάσουν βάζοντας τα ρήματα σε χρόνο μέλλοντα. Θα ήταν καλό να γίνει μια συζήτηση για τις διαφορές που παρατηρούνται στο περιεχόμενο και για την επίδραση της αλλαγής χρόνου στα συμφραζόμενα.

► **σελ. 58**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Και η δραστηριότητα αυτή έχει στόχο να μάθουν τα παιδιά να αποκωδικοποιούν πληροφορίες. Η διαφορά που υπάρχει σ' αυτή την άσκηση είναι ότι οι πληροφορίες αυτές είναι εικονογραφημένες. Οι μαθητές πρέπει να ανακαλέσουν στη μνήμη τους προ-

ηγούμενες συζητήσεις πάνω σε θέματα που αφορούσαν κανόνες οδικής κυκλοφορίας και στη συνέχεια να σχολιάσουν κατάλληλα τις εικόνες.

► **σελ. 59, 60**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η δραστηριότητα έχει στόχο τη χρησιμοποίηση της υποτακτικής στη θέση της προστακτικής.

Η δεύτερη ερώτηση είναι περισσότερο ερώτηση κατανόησης και, τέλος, η τρίτη δραστηριότητα έχει στόχο οι μαθητές με τη βοήθεια του λεξικού τους να μάθουν τη σημασία νέων λέξεων.

► **σελ. 61**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Δίνεται μια εικονογραφημένη ιστορία και περιληπτικά το περιεχόμενό της. Τα παιδιά καλούνται να περιγράψουν τις εικόνες λεκτικά, και μάλιστα σε επιστολή. Ο στόχος είναι η ανάπτυξη του λεξιλογίου μέσα από μια περίπτωση επικοινωνίας.

► **σελ. 62, 63, 64**

Βαθμός δυσκολίας: 3

Οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν, να κατανοήσουν και να σχολιάσουν το περιεχόμενο των άρθρων της σελίδας 62.

Η πρώτη δραστηριότητα, σελίδα 63, αφορά τη χρήση των παραθετικών. Ο δάσκαλος υπενθυμίζει στους μαθητές τη χρήση και χρησιμότητα των παραθετικών και στη συνέχεια οι μαθητές δουλεύουν τη σχετική άσκηση.

Το δεύτερο άρθρο, το οποίο σχολιάζεται στη σελίδα 64, χρησιμοποιείται για δύο λόγους: ο πρώτος είναι να γίνει μια συζήτηση στην τάξη ώστε να καταλάβουν οι μαθητές το περιεχόμενό του και ο δεύτερος λόγος είναι για να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους. Η τελευταία άσκηση είναι παραγωγής γραπτού λόγου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι μαθητές θα πρέπει να θυμηθούν και τους κανόνες οδικής κυκλοφορίας.

► **σελ. 65**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Αυτή η δραστηριότητα προτείνεται να γίνει ομαδικά. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες, ανταλλάσσουν απόψεις, συζητούν και, τέλος, σχολιάζουν την φωτογραφία που επέλεξαν. Η δραστηριότητα έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί οι μαθητές δεν περιγράφουν απλώς την εικόνα, αλλά κάνουν σχολιασμό της, κρίνουν τη στάση των εικονιζόμενων και προτείνουν τρόπους σωστής οδικής συμπεριφοράς.

► **σελ. 66**

Με την πρώτη δραστηριότητα της σελίδας οι μαθητές ασκούνται στον γραπτό λόγο μέσα σε καθορισμένη περίπτωση επικοινωνίας και γράφουν ένα μήνυμα. Η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε

να γίνει ομαδικά και στο τέλος κάθε ομάδα να διαβάσει το δικό της μήνυμα και να επιλεγούν τα καλύτερα.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια δραματοποίηση. Επιλέγονται δυο μαθητές και αναλαμβάνουν τους ρόλους που αναφέρονται στην δραστηριότητα. Ο στόχος είναι η παραγωγή προφορικού λόγου, η επεξήγηση πληροφοριών και οδηγιών και η ανάπτυξη επιχειρηματολογίας.

► **σελ. 67, 68**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2 Στις σελίδες 79-80 υπάρχουν λεξιλογικές και ορθογραφικές ασκήσεις. Οι μαθητές στην πρώτη άσκηση καλούνται να λύσουν το κρυπτόλεξο. Οι λέξεις που υπάρχουν στο κρυπτόλεξο είναι: «*διασχίζω, δυστύχημα, λωρίδες, ζώνες, ασφαλείας, διάβαση, φανάρι, ποδηλάτης, τροχονόμος, πινακίδα, οδική, κυκλοφορία, σήμανση, πεζοδρόμιο*». Η δεύτερη άσκηση είναι παραγωγή λέξεων και εμπλουτισμός λεξιλογίου. Η τρίτη άσκηση είναι ορθογραφική. Οι μαθητές πρέπει να επιλέξουν το κατάλληλο *ε* ή *αι* σε κάθε κενό. Η τελευταία άσκηση καλεί τους μαθητές να σχεδιάσουν ένα μήνυμα.

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Στο παζάρι»

Ενότητα 3 ⇒ σελ. 26-37

Προτεινόμενες δραστηριότητες από το βιβλίο «Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη»

Στάση 1 ⇒ Η γειτονιά, σελ.7-11

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ο συνεπιβάτης (ουσ.)	<i>Τα παιδιά δεν πρέπει να κάθονται στη θέση του συνεπιβάτη.</i>
πολυσύχναστος -η, -ο (επίθ.)	<i>Ο δρόμος μπροστά από το σχολείο μας είναι πολυσύχναστος.</i>
η στάθμευση (ουσ.)	<i>Υπάρχει σήμα της τροχαίας που δηλώνει ότι απαγορεύεται η στάθμευση.</i>
οδηγώ, οδήγησα, θα οδηγήσω (ρ.)	<i>Όταν οδηγείς, πρέπει να είσαι πολύ προσεκτικός.</i>
ανακλαστικός, -ή, -ό (επίθ.)	<i>Το ποδήλατό μου έχει καλά ανακλαστικά.</i>
προσπερνώ, προσπέρασα, θα προσπεράσω (ρ.)	<i>Ο Χασάν μάς προσπέρασε με μεγάλη ταχύτητα.</i>
η διάβαση (ουσ.)	<i>Η Ζεχρά πάντα περνάει από τη διάβαση πεζών.</i>
ασφαλής, -ής, -ές (επίθ.)	<i>Είσαι πιο ασφαλής στο αυτοκίνητο όταν φοράς τη ζώνη ασφαλείας.</i>
η παράβαση (ουσ.)	<i>- Πρόσεχε, έκανες παράβαση! Δεν είδες ότι άναψε κόκκινο;</i>
η σήμανση (ουσ.)	<i>Μετά το τελευταίο δυστύχημα αποφάσισαν να βάλουν σήμανση.</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^η

Επαγγέλματα

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Δραστηριότητες

► σελ. 69

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Ο δάσκαλος ζητάει από τα παιδιά να σχολιάσουν το σκίτσο που βλέπουν, να αναγνωρίσουν τα επαγγέλματα του σκίτσου και να τα ονομάσουν. Ακολουθεί συζήτηση για τα επαγγέλματα αυτά (αν τα γνωρίζουν, αν ξέρουν κάποια από αυτά, ποια υπάρχουν στην περιοχή τους). Μπορούν να γράψουν τα επαγγέλματα που βλέπουν στον πίνακα ή στο τετράδιό τους, γράφοντας και το σωστό άρθρο (ο, η, το).

Με αφορμή το εισαγωγικό σκίτσο της ενότητας, ο δάσκαλος συζητάει με τα παιδιά για τα επαγγέλματα. Μπορεί να ξεκινήσει από τα επαγγέλματα της περιοχής τους και να συνεχίσει με άλλα επαγγέλματα (αγροτικά, τουριστικά, ιατρικά κτλ.).

► σελ. 70, 71

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά καλούνται να διαβάσουν με προσοχή τις μικρές αγγελίες που υπάρχουν μέσα στο σκίτσο. Τα παιδιά έχουν ξανάρθει σε επαφή με μικρές αγγελίες (ενοικιάσεις, πωλήσεις, χαμένα κατοικίδια ζώα κτλ.) από το πρώτο τεύχος της τάξης τους. Αφού τις διαβάσουν, επισημαίνουν τις ομοιότητες ή τις διαφορές με τα άλλα είδη αγγελιών. Συζητούν για το περιεχόμενό τους και περιγράφουν τις εμπειρίες που τυχόν έχουν από αυτό το είδος αγγελιών (αν έχουν δει τέτοιες αγγελίες και πού, αν κάποιο συγγενικό ή φιλικό τους πρόσωπό έχει βάλει τέτοια αγγελία στην εφημερίδα κτλ.).

Στην επόμενη σελίδα τα παιδιά ξεχωρίζουν τις αγγελίες της σελίδας 70 ανάλογα με το αν απευθύνονται σε άντρες ή σε γυναίκες και γράφουν κάθε επάγγελμα στη σωστή στήλη.

Στην επόμενη άσκηση τα παιδιά πρέπει, αφού διαβάσουν τα αντρικά επαγγέλματα που τους δίνονται, να σχηματίσουν τα αντίστοιχα γυναικεία επαγγέλματα. Αφού τα γράψουν, μπορούν να τα χωρίσουν ανάλογα με την κατάληξή τους και να ασκηθούν στην κλίση τους.

► σελ. 72

Βαθμός δυσκολίας: 2

Εδώ τα παιδιά πρέπει να σχηματίσουν τα ουδέτερα που παράγονται από τα επαγγέλματα που τους δίνονται. Τα ουδέτερα που παράγονται φανερώνουν τόπο και λέγονται τοπικά. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην ορθογραφία των λέξεων.

► σελ. 73

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Τα παιδιά καλούνται, με βάση αυτά που έχουν ήδη μάθει, να γράψουν μια δική τους αγγελία στην οποία θα ζητούν εργασία. Αν τα παιδιά συναντήσουν δυσκολίες, ο δάσκαλος μπορεί να τα βοηθήσει.

Έπειτα οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και ψάχνουν στις μικρές αγγελίες των εφημερίδων. Από την προηγούμενη μέρα τους έχει ζητηθεί να φέρουν εφημερίδες που να περιέχουν μικρές αγγελίες. Αν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό ο δάσκαλος έχει φροντίσει να φέρει εφημερίδες, τις οποίες θα μοιράσει στις ομάδες των παιδιών. Τα παιδιά έχουν δουλέψει ξανά με μικρές αγγελίες και αναμένεται να μη δυσκολευτούν ιδιαίτερα. Αφού χωρίσουν τις αγγελίες ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση, θα γράψουν με αλφαβητική σειρά τα επαγγέλματα που βρήκαν σε αυτές.

► σελ. 74

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η πρώτη άσκηση της σελίδας αυτής είναι μια δραματοποίηση. Κάποια παιδιά θα αναλάβουν τους ρόλους και θα ασκηθούν σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας. Τα υπόλοιπα παιδιά θα καταγράφουν τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις και στη συνέχεια θα τις συζητήσουν όλοι μαζί ως προς το περιεχόμενο και ως προς το ύφος του λόγου.

Αν το επίπεδο της τάξης δεν επιτρέπει τέτοια επεξεργασία, θα ήταν καλό ο δάσκαλος να ετοιμάσει το πλαίσιο των ερωτήσεων και μετά να γίνει η δραματοποίηση.

Στη δεύτερη άσκηση τα παιδιά βρίσκουν κι άλλα ισοσύλλαβα αρσενικά σε -ίας εκτός από το *επαγγελματίας* που τους δίνεται. Ασχολούνται και με την κλίση των ουσιαστικών αυτών. Επισημαίνεται από τον δάσκαλο πως όσα ουσιαστικά τελειώνουν σε -ίας τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στη λήγουσα (π.χ. ο *επαγγελματίας* – των *επαγγελματιών*).

► σελ. 75

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Στην πρώτη άσκηση της σελίδας αυτής τα παιδιά πρέπει, αφού διαβάσουν τα επαγγέλματα που τους δίνονται, να ξεχωρίσουν ποια από αυτά τα συναντούν περισσότερο στην πόλη και ποια συναντούν πιο πολύ στην ύπαιθρο. Μπορούν να γράψουν κι άλλα τέτοια επαγγέλματα που γνωρίζουν και να μιλήσουν γι' αυτά.

Στη δεύτερη άσκηση ασκούνται στην παραγωγή σύνθετων λέξεων

που έχουν ως δεύτερο συνθετικό τους τη λέξη *παραγωγός*. Με τις σύνθετες λέξεις που θα βρουν μπορούν να φτιάξουν προτάσεις ή μια μικρή ιστορία.

► **σελ. 76, 77**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Οι μαθητές διαβάζουν το άρθρο που τους δίνεται και απαντούν σε ερωτήσεις που κάνει ο δάσκαλος για να διαπιστώσει αν έχουν κατανοήσει το κείμενο.

Με αφορμή το άρθρο αυτό τα παιδιά συζητούν τις απόψεις τους για ορισμένα επαγγέλματα που θεωρούνται κατεξοχήν «αντρικά» ή «γυναικεία» (π.χ. ταξιτζής, υφάντρα). Αναφέρουν επαγγέλματα που, ενώ για πολλά χρόνια θεωρούνταν αντρικά, οι γυναίκες κατάφεραν όχι μόνο να ασχοληθούν αλλά και να διακριθούν σε αυτά. Οι μαθητές μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες (αγόρια – κορίτσια) και να αντικρούουν η μια την άλλη με επιχειρήματα και παραδείγματα. Είναι μια καλή αφορμή για ελεύθερη παραγωγή προφορικού λόγου. Μετά από τη συζήτηση μπορούν να γράψουν για τα επαγγέλματα αυτά. Θα ακολουθήσει ψηφοφορία, όπου κάθε ομάδα θα αναδείξει το επάγγελμα που της αρέσει πιο πολύ.

► **σελ. 78, 79**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στις σελίδες αυτές δίνονται στα παιδιά ορισμένα σκίτσα που απεικονίζουν κάποια επαγγέλματα. Αφού τα κοιτάζουν με προσοχή, πρέπει να τοποθετήσουν στον κενό χώρο που υπάρχει κάτω από κάθε σκίτσο τη σωστή από τις προτάσεις που τους δίνονται ανακατεμένες. Μόλις συμπληρώσουν τα κενά, θα ακολουθήσει συζήτηση για τα επαγγέλματα αυτά. Επειδή τα παιδιά μπορεί να μη γνωρίζουν κάποιο επάγγελμα, ο δάσκαλος απαντάει σε τυχόν απορίες τους. Οι προτάσεις μπορούν να μεταφερθούν από τον ενικό στον πληθυντικό ή το αντίστροφο.

► **σελ. 80**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην άσκηση αυτή οι μαθητές γράφουν για κάποιο επάγγελμα που γίνεται στην περιοχή τους ή κάποια εργασία συγκεκριμένη που γίνεται κάποια περίοδο του χρόνου (π.χ. *θέρισμα, μάζεμα καπνών, γνέσιμο μαλλιού* κτλ.). Μπορούν ακόμα να γράψουν για το αγαπημένο τους επάγγελμα ή για το επάγγελμα που θα ήθελαν να κάνουν όταν μεγαλώσουν. Στη συνέχεια μπορούν να ζωγραφίσουν κάτι σχετικό στον ελεύθερο χώρο που υπάρχει.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

το επάγγελμα (ουσ.)

*Ποιο **επάγγελμα** σου αρέσει περισσότερο;*

ο επαγγελματίας (ουσ.)

*Αυτός ο άνθρωπος είναι **επαγγελματίας**.*

ζητώ, ζήτησα, θα ζητήσω (ρ.)

*Έγραψα μια αγγελία στην οποία **ζητώ** εργασία.*

προσφέρω, πρόσφερα, θα προσφέρω (ρ.)

*Μου **πρόσφεραν** μια εργασία στον δήμο Κομοτηνής.*

η προσφορά (ουσ.)

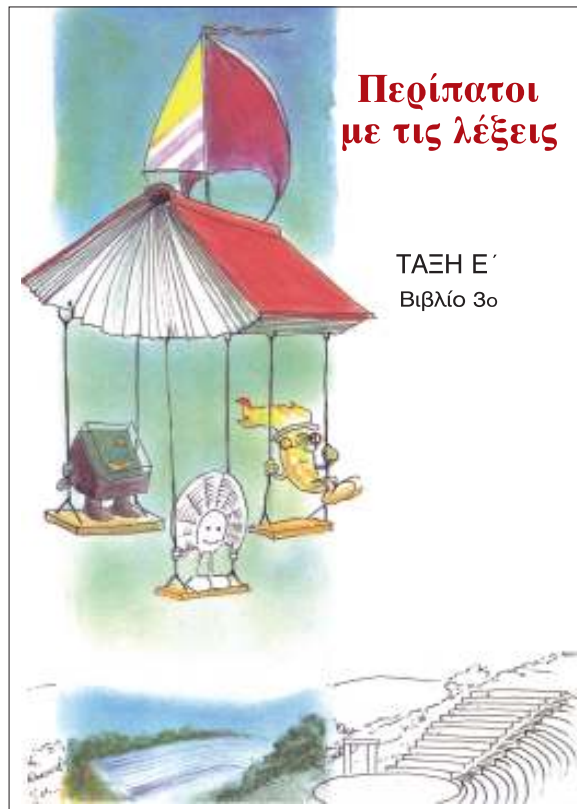
*Σκέφτομαι σοβαρά αυτή την **προσφορά** εργασίας που μου έγινε.*

η ζήτηση (ουσ.)

*Αυτό το επάγγελμα έχει μεγάλη **ζήτηση**.*

**ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ 3ου ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΤΗΣ Ε΄ ΤΑΞΗΣ**

«ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ»

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
<p><i>Ο κήπος μου... η γη</i></p>	<p>περίπου 3 εβδομάδες</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν να γράφουν σωστά τα τρία γένη των επιθέτων. 3. Να ασκηθούν στην κλίση άρθρων και ουσιαστικών ονομάτων. 4. Να ασκηθούν στη σωστή γραφή των αριθμητικών επιθέτων. 5. Να ασκηθούν στη χρήση της προστακτικής. 6. Να αντιληφθούν τη διαφορά αορίστου-μέλλοντα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά, έντυπα από οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος, εικονογραφημένη ιστορία, διαφήμιση, σκίτσα κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 - Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • <i>Τα προϊόντα στην αγορά</i> (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • <i>Μια μέρα δρόμος</i> (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • <i>Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες</i> (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • <i>Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη</i> (Δράση 3 - Εκπ/κό υλικό)

Θεματική ενότητα	Χρονική διάρκεια	Στόχοι	Διδακτικό υλικό
Φιλίες και παιχνίδια	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να αναγνωρίζουν μέσα σε κείμενο τον παρατατικό και να επισημαίνουν τις διαφορές του με τον αόριστο. 3. Να αναγνωρίζουν επιρρήματα μέσα σε κείμενο. 4. Να ασκηθούν στην κλίση ισοσύλλαβων αρσενικών σε -ος και ισοσύλλαβών θηλυκών σε -η. 5. Να ασκηθούν στην προστακτική αορίστου. 6. Να σχηματίσουν το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες, λογοτεχνικό κείμενο, εγκυκλοπαιδικό κείμενο, διαφήμιση κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 - Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα)
Περπατώ... Οδηγώ... Προσέχω...	περίπου 3 εβδομάδες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. 2. Να μάθουν τα παραθετικά των επιθέτων. 3. Να ασκηθούν στην κλίση ουσιαστικών ονομάτων. 4. Να ασκηθούν στο σχηματισμό σύνθετων λέξεων και στην παραγωγή λέξεων. 5. Να βρίσκουν τον κατάλληλο τύπο του ρήματος σε μια φράση. 6. Να ασκηθούν στη χρήση της προστακτικής, να αντιληφθούν τη χρήση της υποτακτικής έγκλισης και να εμπεδώσουν τις διαφορές αορίστου-μέλλοντα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά, ενημερωτικά έντυπα, εικονογραφημένη ιστορία, φωτογραφίες, διαφήμιση κτλ. • Γλωσσικές δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές, για τις τάξεις Β΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού των μειονοτικών σχολείων (Δράση 5 - Εκπαιδευτικό υλικό και βιβλία για τη γλώσσα) • Στο παζάρι (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό) • Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη (Δράση 3 - Εκπαιδευτικό υλικό)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Ανοίγει η αυλαία

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3-4 εβδομάδες.

Η ενότητα παρουσιάζει θέματα που σχετίζονται με το θέατρο και τα θεατρικά έργα. Από πού ξεκίνησε το θέατρο, αρχαία θέατρα, παιδικό θέατρο, τι είναι η παράσταση, ποιοι είναι συντελεστές κτλ.

Τα παιδιά σχολιάζουν το εξώφυλλο της ενότητας, αναλύουν τα σκίτσα και καταθέτουν τις απόψεις τους για το περιεχόμενο της ενότητας.

Δραστηριότητες

► σελ. 3

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα βασίζεται στο κείμενο της προηγούμενης σελίδας, το οποίο αποτελεί μια αφορμή ως προς τον ορισμό του θεάτρου. Ο δάσκαλος καλεί τα παιδιά να διαβάσουν το κείμενο ή το διαβάζει και στη συνέχεια τα προτρέπει σε μια συζήτηση με θέμα το θέατρο, με στόχο την παραγωγή προφορικού λόγου. Οι τρεις πρώτες ερωτήσεις που υπάρχουν στη σελίδα είναι περισσότερο ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου. Στην τέταρτη και πέμπτη ερώτηση τα παιδιά καλούνται να σκεφτούν την έκφραση «ανοίγει η αυλαία» και τον τίτλο ενός έργου στο οποίο θα συμμετείχαν. Με αφορμή τις δυο ερωτήσεις ο δάσκαλος μπορεί να συνεχίσει τη συζήτηση με θέμα το θέατρο.

► σελ. 4

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 4 βασίζεται στο κείμενο της σελίδας 2 και έχει στόχο την άσκηση των παιδιών στην υποτακτική έγκλιση. Τα παιδιά πρέπει να βρουν στο κείμενο, να υπογραμμίσουν και να γράψουν τα ρήματα που είναι στην υποτακτική έγκλιση.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη δεύτερη δραστηριότητα δίνονται κάποια ρήματα σε διάφορα πρόσωπα και τα παιδιά καλούνται να τα γράψουν στον ενεστώτα και στον αόριστο της υποτακτικής. Τα ρήματα που θα γράψουν θα πρέπει να είναι στο ίδιο πρόσωπο με αυτό που δίνεται. Αν κάποια παιδιά δυσκολεύονται, μπορεί ο δάσκαλος να τα βοηθήσει ώστε να βρουν το πρώτο ενικό πρόσωπο των ρημάτων.

► σελ. 5, 6

Βαθμός δυσκολίας: 1

Το απόσπασμα του άρθρου που παρουσιάζεται έχει το ίδιο θέμα με αυτό της προηγούμενης σελίδας – το θέατρο. Στο συγκεκριμένο άρθρο γίνεται μια αναφορά στην καταγωγή του θεάτρου. Επίσης, αναφέρονται τα δυο αρχαία θέατρα που υπάρχουν στην περιοχή της Θράκης. Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος επιλέγει να το διαβάσει δυνατά ο ίδιος, να το διαβάσει δυνατά ένα παιδί ή να το διαβάσουν τα παιδιά μόνα τους, με στόχο να εξασκήσουν την αναγνωστική τους δεξιότητα. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος κάνει ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου και τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους για την καταγωγή του θεάτρου και τα αρχαία θέατρα. Η δραστηριότητα της σελίδας 6 περιλαμβάνει ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου. Αφού βρουν τη σωστή απάντηση σε κάθε ερώτηση, τα παιδιά πρέπει να ανατρέξουν στο κείμενο να βρουν τη φράση που τεκμηριώνει την απάντησή τους, με στόχο την εξάσκηση στην κατανόηση του κειμένου και την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας.

► σελ. 7

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή το κείμενο και τη γενικότερη συζήτηση που έχει προηγηθεί, αλλά και όσα έχουν δει οι μαθητές από διάφορες εικόνες στην ώρα του μαθήματος, παρατηρούν τις φωτογραφίες και πρέπει να βρουν ποιο είναι το κάθε εικονιζόμενο θέατρο. Με αφορμή και πάλι τις εικόνες ο δάσκαλος μπορεί πριν την άσκηση να προκαλέσει μια συζήτηση, με στόχο τόσο τη διεύρυνση των γνώσεων των παιδιών, όσο και την παραγωγή προφορικού λόγου. Η δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας μπορεί να γίνει με ομαδικό τρόπο. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και μέσα από το υλικό του σχολείου και, αν υπάρχει και από το σπίτι τους, προσπαθούν να βρουν πληροφορίες για τα τρία θέατρα που εικονίζονται στη σελίδα, δηλ. της Επιδαύρου, της Μαρώνειας και της Σαμοθράκης. Από τις πληροφορίες που θα βρουν πρέπει να επιλέξουν κάποια σημεία και να τα καταγράψουν. Τα σημεία αυτά θα τα παρουσιάσουν στην υπόλοιπη τάξη. Η άσκηση αυτή έχει στόχο την άσκηση των μαθητών στη συλλογή πληροφοριών, στην κατανόηση των κειμένων και την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης. Δίνεται βέβαια παράλληλα και η ευκαιρία για άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου.

► σελ. 8

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η άσκηση της σελίδας 8 είναι μια γραμματική άσκηση. Έχει δοθεί ένα μικρό απόσπασμα από το κείμενο της σελίδας 5 και οι μαθητές καλούνται να βρουν τα ρήματα που βρίσκονται σε χρόνο παρατατικό. Στη συνέχεια καλούνται να γράψουν στο ίδιο πρόσωπο τον ενεστώτα και τον αόριστο του ρήματος.

► **σελ. 9, 10**

- Βαθμός δυσκολίας: 1,2 Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας 10 βασίζεται στο κείμενο της σελίδας 9. Μπορεί ο δάσκαλος να βρει μια παρόμοια σελίδα με ενημέρωση για θεατρικά έργα και να την δώσει στα παιδιά. Τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν το έργο που θα ήθελαν να παρακολουθήσουν και να αιτιολογήσουν την επιλογή τους. Αν το κρίνει σκόπιμο ο δάσκαλος, μπορεί αυτή η άσκηση να γίνει ομαδική. Δίνονται κάποια συγκεκριμένα έργα σε κάθε ομάδα, η οποία θα πρέπει να επιλέξει το έργο και να αιτιολογήσει γραπτά την επιλογή της. Η άσκηση προσφέρεται για κριτική ανάγνωση, προφορική επικοινωνία και γραπτή τεκμηρίωση.
- Βαθμός δυσκολίας: 2 Στη δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας υπάρχει η συνέχεια ενός κειμένου που έχει «σβηστεί» από την αρχή της «σελίδας του περιοδικού» (σελ. 9). Είναι μια ορθογραφική άσκηση. Τα παιδιά πρέπει να συμπληρώσουν στα κενά των λέξεων το *ει* ή το *η*.
- Βαθμός δυσκολίας: 2 Υπάρχει και μια τρίτη δραστηριότητα στη σελίδα. Σ' αυτή τα παιδιά πρέπει να γράψουν τον ενεστώτα οριστικής των ρημάτων της προηγούμενης δραστηριότητας.

► **σελ. 11**

- Βαθμός δυσκολίας: 2 Η δραστηριότητα αυτή είναι εύκολη. Τα παιδιά καλούνται να συνδυάσουν τους τίτλους των έργων με τα θέατρα που προβάλλουν τα συγκεκριμένα έργα. Μπορεί να πραγματοποιηθεί σαν μια άσκηση μνήμης και παρατήρησης ή απλά σαν μια άσκηση κατανόησης και συνδυασμού λέξεων και νοήματος.

► **σελ. 12**

- Βαθμός δυσκολίας: 1,3 Αυτή είναι μια καλή άσκηση κατανόησης ενός χρηστικού κειμένου. Ο δάσκαλος μπορεί στην αρχή να συζητήσει με βάση την εικόνα. Η εικόνα είναι μια πρόσκληση για την παρακολούθηση ενός παιδικού θεάτρου. Η συζήτηση μπορεί να στραφεί στο πώς φτιάχνεται μια πρόσκληση-εισιτήριο. Ποια είναι τα στοιχεία που πρέπει να γραφτούν οπωσδήποτε, αν θα πρέπει να υπάρχει εικόνα ή σκίτσο. Τι άλλο μπορεί να περιλαμβάνει μια πρόσκληση. Στη συνέχεια τα παιδιά βρίσκονται σε μια καθορισμένη κατάσταση επικοινωνίας. Πρέπει να προσέξουν το ύφος του λόγου και να καταλάβουν ποια είναι τα στοιχεία στα οποία πρέπει να αναφερθούν σύμφωνα με τη δραστηριότητα. Για να γίνει πιο εύκολη η άσκηση, μπορεί να γίνει μια δραματοποίηση. Με τη βοήθεια του δασκάλου/δασκάλας δυο μαθητές συζητούν στο τηλέφωνο... Με βάση την τηλεφωνική συζήτηση των παιδιών ο/ δάσκαλος μπορεί να σημειώνει στον πίνακα τις λέξεις-κλειδιά που θα είναι και η απάντηση στην άσκηση. Έτσι, μετά την προφορική άσκηση τα παιδιά (με τη βοήθεια και των λέξεων που υπάρχουν στον πίνακα) θα μπορέσουν να ασκηθούν και στον γραπτό λόγο.

Ο δάσκαλος μπορεί να επιλέξει, αν το γλωσσικό επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, η απάντηση να δοθεί είτε σε ευθύ λόγο (με τη μορφή διαλόγου), είτε σε πλάγιο.

► **σελ. 13**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά ασκούν και σε αυτό το κείμενο την αναγνωστική τους δεξιότητα. Στη συνέχεια καλούνται να βρουν και να γράψουν τα ρήματα του κειμένου που είναι σε χρόνο εξακολουθητικό μέλλοντα.

► **σελ. 14**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Τα παιδιά καλούνται να γράψουν στα κενά στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση το επίθετο που υπάρχει στην παρένθεση. Οι ασκήσεις με τα επίθετα επαναλαμβάνονται συχνά, γιατί είναι γνωστές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά όσον αφορά το γένος των επιθέτων. Αν ο δάσκαλος κρίνει ότι χρειάζονται και άλλες σχετικές ασκήσεις, τότε μπορεί να προτείνει στους μαθητές να βρουν σχετικού περιεχομένου κείμενα (ή να βρει ο ίδιος από το υπόλοιπο υλικό του Προγράμματος) και να δουλέψουν το ίδιο γραμματικό φαινόμενο.

► **σελ. 15**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην πρώτη δραστηριότητα της σελίδας πρέπει να χωρίσουν τα επίθετα του κειμένου στις τρεις χωριστές κατηγορίες γράφοντας το επίθετο στο πρώτο ενικό πρόσωπο και στα τρία γένη.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δεύτερη δραστηριότητα τα παιδιά ασκούνται στην παραγωγή γραπτού λόγου. Καλούνται να γράψουν ελεύθερα αναπτύσσοντας και τη φαντασία τους με θέμα τη συνέχεια του παραμυθιού που υπάρχει στη σελίδα 14.

► **σελ. 16**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο σχολιασμός ενός σκίτσου μπορεί να γίνει είτε προφορικά είτε γραπτά. Ο στόχος είναι η κατανόηση του μηνύματος από τα παιδιά και η άσκηση στον τρόπο σχολιασμού ενός σκίτσου.

► **σελ. 17**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Με αφορμή τις εικονογραφημένες σκηνές αυτής της σελίδας μπορεί να γίνει προφορική συζήτηση για τον τρόπο συμπεριφοράς των θεατών αλλά και των συντελεστών μιας θεατρικής παράστασης. Μετά τη συζήτηση τα παιδιά ασκούνται στην παρατήρηση και κατανόηση μιας εικόνας. Βλέπουν στην εικόνα ποια είναι η λάθος συμπεριφορά της Εμινέ και προσπαθούν να φανταστούν και να γράψουν τι ακριβώς της λέει η Γκιουλέ. Ο δάσκαλος πρέπει να εξηγήσει στα παιδιά ότι πρέπει να γράψουν σε ευθύ λόγο.

► **σελ. 18,19**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στις σελίδες 18 και 19 διαβάζουμε ένα απόσπασμα από το έργο «Αχαρνιώτες» του Αριστοφάνη. Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος επιλέγει να το διαβάσει δυνατά ο ίδιος, να το διαβάσει δυνατά ένα παιδί ή να το διαβάσουν τα παιδιά μόνα τους, με στόχο να εξασκήσουν την αναγνωστική τους δεξιότητα. Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση για να κατανοήσουν το κείμενο.

► **σελ. 20**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στην πρώτη δραστηριότητα τα παιδιά καλούνται να συλλέξουν πληροφορίες για τον Αριστοφάνη. Ο δάσκαλος, ανάλογα με τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους, αποφασίζουν αν θα διαβάσουν και αποσπάσματα από κάποιο άλλο έργο του μεγάλου ποιητή. Επίσης, αν το επιτρέπει η υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου, μπορεί να συνδυαστεί το μάθημα της γλώσσας με της αισθητικής αγωγής και τα παιδιά είτε να ακούσουν σε κασέτα είτε να δουν στο βίντεο αποσπάσματα από κάποιο έργο του ποιητή.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δεύτερη δραστηριότητα τα παιδιά ασκούνται στον γραπτό λόγο. Καλούνται να γράψουν μια περίληψη των όσων διάβασαν. Είναι μια καλή άσκηση κατανόησης κειμένου και επιλογής και καταγραφής των σημαντικότερων σημείων του.

► **σελ. 21**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα της σελίδας είναι μια άσκηση παραγωγής γραπτού λόγου με τεκμηρίωση.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια άσκηση στη σύνταξη προτάσεων. Τα παιδιά καλούνται να βρουν διαφορετικούς τρόπους γραφής μιας συγκεκριμένης φράσης χωρίς να αλλάξει το νόημά της.

► **σελ. 22**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Με τη δραστηριότητα αυτή ο δάσκαλος μπορεί να κάνει ασκήσεις μετατροπής ενός ρήματος από την υποτακτική στην προστακτική έγκλιση. Παράλληλα, είναι καλό να γίνει μια συζήτηση για τις διαφορές που παρατηρούνται στο ύφος και στη σημασία του κειμένου στην κάθε περίπτωση.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια απλή άσκηση επιθέτων και εύρεσης των αντίθετων λέξεων.

► **σελ. 23**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην πρώτη άσκηση τα παιδιά καλούνται να βρουν και να υπογραμμίσουν τις μετοχές παθητικού παρακειμένου. Η άσκηση αυτή μπορεί να ξεκινήσει με τη βοήθεια του δασκάλου, ο οποίος/η οποία θα υπενθυμίσει στα παιδιά τον τρόπο σχηματισμού της μετοχής του παθητικού παρακειμένου.

Στη δεύτερη άσκηση πρέπει τα παιδιά να σχηματίσουν τις μετοχές κάποιων ρημάτων.

Είναι καλό, αν ο δάσκαλος διαπιστώσει αδυναμία της τάξης στο συγκεκριμένο είδος, να επιμείνει και με άλλες παρόμοιες ασκήσεις.

► **σελ. 24**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή τα εξώφυλλα κάποιων θεατρικών προγραμμάτων, μπορεί να γίνει μια συζήτηση για τους συντελεστές ενός θεατρικού έργου. Στη συνέχεια τα παιδιά ασκούνται στην κατανόηση κάποιων φυλλαδίων και στην παραγωγή γραπτού λόγου γράφοντας τις πληροφορίες που μπορούν να λάβουν από το εξώφυλλο ενός φυλλαδίου.

► **σελ. 25**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η άσκηση αυτή, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, μπορεί να γίνει είτε προφορικά (αν υπάρχει μεγαλύτερο πρόβλημα στην παραγωγή προφορικού λόγου), είτε γραπτά (αν τα παιδιά χρειάζονται μεγαλύτερη άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου).

► **σελ. 26**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Σε συνέχεια της προηγούμενης άσκησης, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να εξελιχθεί σε μεγάλο χρονικό διάστημα και ως πραγματικό γεγονός. Την ώρα του μαθήματος μπορεί να συζητηθεί η κεντρική ιδέα και οι πρώτες ανάγκες για την ετοιμασία μιας σχολικής θεατρικής παράστασης.

Ως άσκηση έκφρασης γραπτού λόγου, τα παιδιά μπορούν να γράψουν ποιο ρόλο θα ήθελαν να έχουν στη σχολική θεατρική παράσταση.

► **σελ. 27**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η δραστηριότητα αυτή αφήνει τα παιδιά να εκφραστούν μέσα από τη ζωγραφική ελεύθερα. Είναι σημαντικό η αφίσα να περιέχει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες.

► **σελ. 28**

Βαθμός δυσκολίας: 3

Η τελευταία σελίδα της ενότητας είναι μια άσκηση λεξιλογίου και ορθογραφίας μέσα από ένα «σταυρόλεξο». Τα παιδιά καλούνται να βρουν την περιοχή που κρύβεται στην κάθετη στήλη.

Στην κάθετη στήλη κρύβεται η λέξη: *ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ*.

Οι απαντήσεις είναι:

1. θέατρο, 2. παιδικό, 3. τίτλους, 4. Διόνυσος, 5. παράσταση, 6. κουστούμια, 7. ρόλους, 8. ορχήστρα, 9. σκηνή.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

«Ένα μήνυμα σου στέλνω»: Ενότητα 7η ⇒ Τέχνη και Επικοινωνία

"Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες"

"Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη": Στάση 6η ⇒ Το θέατρο

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

απομακρύνομαι, απομακρύνθηκα,
θα απομακρυνθώ (ρ.)

*Οι γονείς μας μας φώναζαν να **απομακρυνθούμε**
από τη σκηνή του θεάτρου.*

η πρόσκληση (ουσ.)

*Ήρθε η **πρόσκληση** για την αυριανή παράσταση.*

ο θεατής (ουσ.)

*Οι **θεατές** σηκώθηκαν όρθιοι για
να χειροκροτήσουν τους ηθοποιούς του έργου.*

ο συντελεστής (ουσ.)

*Οι σκηνοθέτες είναι και αυτοί **συντελεστές**
μιας παράστασης.*

το σκηνικό, τα σκηνικά (ουσ.)

*Ετοιμάζαν τα **σκηνικά** της παράστασης
ως την τελευταία στιγμή.*

το κουστούμι, τα κουστούμια (ουσ.)

*Τα **κουστούμια** του πρωταγωνιστή ήταν
πραγματικά πανέμορφα.*

το σενάριο (ουσ.)

*Το **σενάριο** της φετινής σχολικής παράστασης
το έγραψε ο συμμαθητής μου.*

η αυλαία (ουσ.)

*Όταν άνοιξε η **αυλαία**, μαγεύτηκαν όλοι
από τα υπέροχα σκηνικά.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

Πάμε στο μουσείο;

Διάρκεια διδασκαλίας:

περίπου 3 εβδομάδες

Η ενότητα αυτή έχει στόχο, παράλληλα με τη γλωσσική ανάπτυξη, να ενημερώσει τους μαθητές για τα μουσεία.

Ο δάσκαλος καλεί τους μαθητές να παρατηρήσουν προσεκτικά το εξώφυλλο και να το σχολιάσουν. Το εξώφυλλο δίνει μια πρώτη εικόνα των θεμάτων που θα παρουσιαστούν στην ενότητα αυτή.

► σελ. 30, 31

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στις σελίδες 30 και 31 διαβάζουμε ένα απόσπασμα από το βιβλίο «Η Αλίκη στη χώρα των μαρμάρων». Ανάλογα με το επίπεδο της τάξης, ο δάσκαλος επιλέγει να το διαβάσει δυνατά ο ίδιος ή η ίδια, να το διαβάσει δυνατά ένα παιδί ή να το διαβάσουν τα παιδιά μόνα τους. Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση με στόχο να κατανοήσουν τα παιδιά το κείμενο.

► σελ. 32

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δραστηριότητα αυτή τα παιδιά καλούνται να γράψουν πώς θα ένιωθαν σε ένα μουσείο. Στόχος της δραστηριότητας είναι η ανάπτυξη της φαντασίας και η παραγωγή γραπτού λόγου.

► σελ. 33

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους δίνονται, επιλέγοντας τη μία από τις τρεις απαντήσεις κάθε ερώτησης. Για να αποφευχθεί τυχαία επιλογή, ο δάσκαλος ζητά από τα παιδιά να βρουν το κομμάτι του κειμένου που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Τα παιδιά επιλέγουν το κομμάτι κάθε σκίτσου που ταιριάζει με την απάντησή τους.

► σελ. 34

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη σελίδα αυτή υπάρχουν δυο γραμματικές ασκήσεις. Με αφορμή το κείμενο των σελίδων 30, 31, τα παιδιά ασκούνται στον *παρακείμενο*. Στην πρώτη δραστηριότητα καλούνται να βρουν τα ρήματα που βρίσκονται σε χρόνο παρακείμενο, ενώ στη δεύτερη καλούνται να μεταφέρουν τα ρήματα από τον παρακείμενο

στον ενεστῶτα. Αν ο δάσκαλος κρίνει ότι χρειάζεται μεγαλύτερη εξάσκηση σε αυτό τον χρόνο, είναι καλή ευκαιρία να γίνουν και άλλες ασκήσεις.

► **σελ. 35**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στην πρώτη δραστηριότητα οι μαθητές καλούνται να γράψουν έναν σύντομο διάλογο. Αν ο δάσκαλος το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να υπενθυμίσει στα παιδιά τον τρόπο με τον οποίο γράφουμε έναν διάλογο. Στη συνέχεια κάθε παιδί μπορεί να διαβάσει αυτό που έγραψε στον δικό του διάλογο.

Στη δεύτερη δραστηριότητα δίνεται ευκαιρία στον δάσκαλο να αναφερθεί στην παρομοίωση.

► **σελ. 36**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή την πολύ σύντομη αναφορά στο αρχαιολογικό μουσείο της Σαμοθράκης, καλούνται τα παιδιά να γράψουν λίγα λόγια για κάποιο αρχαιολογικό μουσείο που έχουν επισκεφτεί. Αν στην τάξη υπάρχουν παιδιά που δεν έχουν επισκεφτεί αρχαιολογικό μουσείο, ο δάσκαλος μπορεί: α) αν διαθέτει την κατάλληλη υποδομή, να προβάλει κάποια σχετική βιντεοκασέτα ή β) αν το σχολείο δε διαθέτει ανάλογη υποδομή, να βρει κάποιο σχετικό φωτογραφικό υλικό και μέσα από τη συζήτηση να παρουσιάσει ένα αρχαιολογικό μουσείο στα παιδιά.

► **σελ. 37**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στην πρώτη δραστηριότητα της σελίδας τα παιδιά καλούνται να συλλέξουν υλικό για τη Νίκη της Σαμοθράκης και να το παρουσιάσουν στην τάξη τους. Η εργασία αυτή θα ήταν καλύτερα να γίνει ομαδική. Τα παιδιά με την εργασία αυτή θα ασκηθούν στην «επιλεκτική» συλλογή υλικού και στην αποκωδικοποίηση πληροφοριών.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια απλή γραμματική άσκηση. Τα παιδιά καλούνται να βρουν τη γενική ενικού αριθμού κάποιων πόλεων.

► **σελ. 38**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα μπορεί να γίνει σε κάποιον χώρο του σχολείου, αν το επιτρέπουν οι συνθήκες, και μπορεί να βρεθεί το κατάλληλο υλικό.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια απλή γραμματική άσκηση με στόχο να θυμηθούν κάποια επίθετα και ουσιαστικά. Τα παιδιά καλούνται να βρουν στο κείμενο τα επίθετα και τα ουσιαστικά και να τα γράψουν στις αντίστοιχες στήλες. Στα επίθετα θα πρέπει να γράψουν και τα τρία γένη.

► **σελ. 40**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή την αναφορά στο παιδικό μουσείο στην προηγούμενη σελίδα, τα παιδιά πρέπει να θυμηθούν το γλωσσικό ύφος το οποίο χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να γράψουμε ένα γράμμα σε μια συγκεκριμένη κατάσταση επικοινωνίας.

Στη δεύτερη δραστηριότητα ο στόχος είναι να ασκηθούν τα παιδιά στην παραγωγή γραπτού λόγου και στην έκφραση κάποιων προσωπικών απόψεων.

► **σελ. 41**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή τη λεκτική αναφορά σε κάποια είδη μουσείων θα μπορούσε να γίνει προφορική συζήτηση για το κάθε είδος μουσείου ξεχωριστά. *Τι εκθέματα περιλαμβάνει, για ποιο λόγο απαιτείται η ύπαρξη ενός τέτοιου μουσείου, ποια είναι τα μουσεία που γνωρίζουμε και σε ποιες περιοχές βρίσκονται κτλ.*

Στη συνέχεια, αφού ολοκληρωθεί η συζήτηση, τα παιδιά θα πρέπει να γράψουν τεκμηριωμένα ποιο από τα είδη μουσείων που αναφέρθηκαν θα ήθελαν να επισκεφτούν.

► **σελ. 42**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στην πρώτη δραστηριότητα οι μαθητές καλούνται να γράψουν και πάλι έναν σύντομο διάλογο σε μια συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας. Στη συνέχεια κάθε παιδί μπορεί να διαβάσει αυτό που έγραψε στον δικό του διάλογο.

Στη δεύτερη δραστηριότητα τα παιδιά απλά ζωγραφίζουν ένα σχετικό θέμα στον ελεύθερο χώρο.

► **σελ. 43**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Το κρυπτόλεξο της σελίδας 43 είναι μια ευχάριστη λεξιλογική άσκηση, στην οποία καλούνται τα παιδιά να βρουν έντεκα είδη μουσείων κάθετα και οριζόντια.

Λύση: *αρχαιολογικό, τέχνης, παιδικό, ναυτικό, μεταξιού, τηλεπικοινωνιακό, βοτανικό, λαογραφικό, θεατρικό, ζωολογικό, σιδηροδρομικό.*

► **σελ. 44**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Ο δάσκαλος προτρέπει τα παιδιά να παρατηρήσουν με προσοχή τα σκίτσα. Τα παιδιά γράφουν κάτω από κάθε σκίτσο σε ποιο μουσείο πιστεύουν ότι ταιριάζει το κάθε σκίτσο. Παράλληλα με την άσκηση μπορεί να γίνει και μια συζήτηση ώστε να θυμηθούν τα παιδιά τι είδους εκθέματα παρουσιάζονται σε κάθε μουσείο.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

- «Φτιάχνουμε μια συλλογή»: Ενότητα 2^η ⇨ Μουσεία και συλλογές
- «Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες»
- «Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη»: Στάση 5η ⇨ Το μουσείο

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

το έκθεμα (ουσ.)

*Τα **εκθέματα** του μουσείου της Σαμοθράκης είναι εντυπωσιακά.*

η ανασκαφή (ουσ.)

*Οι αρχαιολόγοι κάνουν **ανασκαφές**.*

βοτανικός, -ή, -ό (επίθ.)

*Στο **βοτανικό** μουσείο μπορείς να βρεις συλλογές σπάνιων φυτών.*

παρατηρώ, παρατήρησα, θα παρατηρήσω (ρ.)

***Παρατηρούσε** πολύ ώρα τη Νίκη της Σαμοθράκης.*

επισκέπτομαι, επισκέφτηκα, θα επισκεφτώ (ρ.)

*Χτες **επισκεφτήκαμε** το ζωολογικό μουσείο.*

λαογραφικός, -ή, -ό (επίθ.)

*Στην παλιά πόλη της Ξάνθης στεγάζεται ένα **λαογραφικό** μουσείο.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

Ολυμπιακοί Αγώνες

Διάρκεια διδασκαλίας:

Περίπου 3 εβδομάδες.

Η ενότητα αυτή έχει στόχο, παράλληλα με τη γλωσσική ανάπτυξη, να ενημερώσει τους μαθητές για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Ο δάσκαλος καλεί τους μαθητές να παρατηρήσουν προσεκτικά το εξώφυλλο και να το σχολιάσουν. Το εξώφυλλο δίνει μια πρώτη εικόνα των θεμάτων που θα παρουσιαστούν στην ενότητα αυτή.

Δραστηριότητες

► σελ. 46, 47

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η ενότητα αρχίζει με απόσπασμα από ένα άρθρο το οποίο αναφέρεται στους Ολυμπιακούς Αγώνες κατά την αρχαιότητα. Τα παιδιά διαβάζουν το απόσπασμα. Στη συνέχεια, και με αφορμή το κείμενο, γίνεται μια πρώτη σχετική συζήτηση με θέμα «οι Ολυμπιακοί Αγώνες κατά την αρχαιότητα». Τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν υλικό και από άλλα μαθήματα.

Οι μαθητές στη σελίδα 47 απαντούν στις ερωτήσεις, που είναι ουσιαστικά ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου.

► σελ. 48, 49

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη σελίδα 48 υπάρχει ένα απόσπασμα από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους το οποίο αναφέρεται στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα παιδιά διαβάζουν το απόσπασμα. Στη συνέχεια, και με αφορμή το κείμενο, γίνεται συζήτηση με θέμα την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα παιδιά καλούνται να μαζέψουν φωτογραφικό και άλλο υλικό και να το παρουσιάσουν στην τάξη. Η εργασία αυτή προτείνεται να γίνει σε ομάδες. Τα παιδιά ασκούνται στη συλλογή υλικού για ένα συγκεκριμένο θέμα, στην αποκωδικοποίηση των πληροφοριών και στην παραγωγή προφορικού λόγου.

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στη δεύτερη δραστηριότητα της σελίδας 49 τα παιδιά πρέπει να βρουν και να υπογραμμίσουν μέσα στο κείμενο τα ρήματα που είναι στον αόριστο της παθητικής φωνής. Στη συνέχεια πρέπει να γράψουν το πρώτο πρόσωπο του ενεστώτα της παθητικής φωνής.

► **σελ. 50**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη σελίδα 50 υπάρχει ένα απόσπασμα από ένα άρθρο με θέμα: *το νόημα των Ολυμπιακών Αγώνων σήμερα*. Με αφορμή το απόσπασμα, γίνεται εκτενής συζήτηση σχετικά με το θέμα. Στη δραστηριότητα που ακολουθεί τα παιδιά καλούνται να γράψουν τις απόψεις τους. Είναι μια δραστηριότητα καταγραφής απόψεων, και επομένως παραγωγής γραπτού λόγου.

► **σελ. 51**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Η πρώτη δραστηριότητα είναι μια άσκηση εμπέδωσης των σημείων στίξης.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι μια αφορμή για να ασχοληθεί ο δάσκαλος με τη σύνδεση των προτάσεων και των λέξεων.

► **σελ. 52**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Στόχος της άσκησης που υπάρχει στη σελίδα 52 είναι να ξαναγράψουν τα παιδιά τις φράσεις μετατρέποντας τα ρήματα από έγκλιση υποτακτική σε προστακτική. Αυτή η άσκηση είναι ένα δείγμα. Ο δάσκαλος μπορεί να γράψει πολλές ακόμη φράσεις σχετικές με το θέμα, όπου θα ζητάει από τα παιδιά να μετατρέψουν τα ρήματα σε άλλη έγκλιση.

► **σελ. 53**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στην πρώτη δραστηριότητα υπάρχουν κάποιες σύνθετες λέξεις. Τα παιδιά πρέπει να σκεφτούν και να γράψουν τα δύο συνθετικά τους μέρη.

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δεύτερη δραστηριότητα είναι καλό να υπάρχει λεξικό στην τάξη. Τα παιδιά πρέπει να βρουν και να γράψουν τη σημασία κάποιων λέξεων αθλητικού περιεχομένου.

► **σελ. 54, 55**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Οι σελίδες αυτές αποτελούν άσκηση παρατηρητικότητας και άσκηση στο λεξιλόγιο και στην ορθογραφία. Τα παιδιά καλούνται να αναγνωρίσουν το άθλημα της φωτογραφίας και να γράψουν το όνομά του. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην ορθογραφημένη γραφή της λέξης.

► **σελ. 56**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δραστηριότητα αυτή καλούνται τα παιδιά να υπογραμμίσουν στο κείμενο-συνέντευξη τα ρήματα και να τα γράψουν στον πίνακα της σελίδας. Στη συνέχεια πρέπει να συμπληρώσουν και τη στήλη «*ενεστώτας οριστικής*». Με αφορμή το απόσπασμα της συνέντευξης κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά σε αυτό το είδος κειμένου (*γλωσσικό ύφος, μορφή κειμένου κτλ.*).

► **σελ. 57**

Βαθμός δυσκολίας: 2

Η δραστηριότητα αυτή είναι μια άσκηση παρατήρησης και σκέψης. Τα παιδιά καλούνται να περιγράψουν τις εικόνες-σύμβολα. Στη συνέχεια καλούνται να συνδέσουν τα σύμβολα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα. Στόχος είναι η περιγραφή μέσα από την παρατήρηση και η παραγωγή γραπτού λόγου.

► **σελ. 58**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Τα παιδιά καλούνται να φτιάξουν τη δική τους αφίσα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2016.

► **σελ. 59**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Και αυτή η δραστηριότητα είναι άσκηση παραγωγής γραπτού λόγου μετά από παρατήρηση. Με αφορμή τις εικόνες, μπορεί να αναπτυχθεί και σχετική προφορική συζήτηση, με στόχο την παραγωγή προφορικού λόγου.

► **σελ. 60**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δραστηριότητα της σελίδας αυτής ο στόχος είναι η καταγραφή προσωπικών συναισθημάτων και η παραγωγή γραπτού λόγου. Αν το γλωσσικό επίπεδο των παιδιών είναι κατάλληλο, μπορεί ο δάσκαλος να προτείνει το πρώτο μέρος (*τι ένιωσαν οι αθλητές κατά την ώρα της απονομής*) να γραφτεί σε χρόνο αόριστο και το δεύτερο μέρος (*τι νιώθει ο μαθητής εκείνη τη στιγμή*) σε χρόνο ενεστώτα.

► **σελ. 61**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Στη δραστηριότητα αυτή ο στόχος είναι η περιγραφή ενός γεγονότος, και στη συγκεκριμένη περίπτωση το γεγονός είναι η απονομή των μεταλλίων των νικητών. Τα παιδιά πρέπει να περιγράψουν την τελετή χρησιμοποιώντας χρόνο ενεστώτα.

► **σελ. 62**

Βαθμός δυσκολίας: 1

Με αφορμή το απόσπασμα αυτό, πρέπει να γίνει συζήτηση με θέμα την Ολυμπιάδα για άτομα με ειδικές ανάγκες. Ο δάσκαλος μπορεί να βρει σχετικό υλικό, έτσι ώστε να ενημερώσει καταρχήν τα παιδιά και στη συνέχεια να γίνει σχετική συζήτηση. Η άσκηση της σελίδας είναι απλή. Τα παιδιά πρέπει να βρουν και να γράψουν τα επίθετα που υπάρχουν και να γράψουν τα τρία γένη.

► **σελ. 63, 64**

Βαθμός δυσκολίας: 1, 2

Στις σελίδες 63-64 υπάρχουν λεξιλογικές και ορθογραφικές ασκήσεις. Οι μαθητές στην πρώτη άσκηση καλούνται να γράψουν σωστά τα αγωνίσματα που γίνονται στο πένταθλο.

Στη δεύτερη άσκηση πρέπει να βρουν τις λέξεις, οι οποίες δίνονται αναγραμματισμένες. Όλες οι λέξεις είναι αθλητικού περιεχομένου. Τέλος, το κρυπτόλεξο είναι μια ευχάριστη άσκηση. Τα παιδιά πρέπει να βρουν τα δέκα αθλήματα. Τα αθλήματα είναι: *πετοσφαίριση, ποδηλασία, ιππασία, ρυθμική, ξιφασκία, κανό, κολύμβηση, ποδόσφαιρο, στίβος, πάλη.*

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

- «Ελληνικά με την παρέα μου»: Ενότητα 13^η ⇒ Λέω να πάω στο κολυμβητήριο
- «Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη»: Στάση 7η ⇒ Οι αθλητικές εγκαταστάσεις

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

το έπαθλο (ουσ.)	<i>Στην αρχαιότητα το έπαθλο ήταν ένα κλαδί αγριελιάς.</i>
η αναβίωση (ουσ.)	<i>Η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων ξεκίνησε στις 5 Απριλίου 1896.</i>
εκμεταλλεύομαι, εκμεταλλεύτηκα, θα εκμεταλλευτώ (ρ.)	<i>Στις μέρες μας εκμεταλλεύονται τους αγώνες για οικονομικούς λόγους.</i>
διαδίδομαι, διαδόθηκα, θα διαδοθώ (ρ.)	<i>Η νίκη τους διαδόθηκε αμέσως σε όλη τη χώρα.</i>
ο αθλητισμός (ουσ.)	<i>Μου αρέσει πολύ ο αθλητισμός.</i>
η απονομή (ουσ.)	<i>Η απονομή των μεταλλίων γίνεται σε ειδική τελετή.</i>
αθλούμαι, αθλήθηκα, θα αθληθώ (ρ.)	<i>Οι αθλητές πρέπει να αθλούνται σχεδόν καθημερινά.</i>

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΟΔΗΓΙΩΝ: Δ. ΔΕΔΕ
Ι. ΝΤΕΛΗΣ-ΣΜΥΡΛΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Α. ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ
Σ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΟΔΗΓΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Α. ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Ι. ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Κ. ΑΥΓΟΥΣΤΑΚΗ